

ԼՈՒՅՍ

Մշակութային և հասարակական ամսագիր

لويس

LOUYS

Armenian Monthly

ISSN 1682-5446

Իրանում ծածանվող Արցախի դրոշը

Այս համարում

Հայերեն բաժին

- 1- Խմբագրական.....0
- 2- Հայաստանի Հանրապետություն.....1
- 3- Արևմտյան Հայաստան.....12
- 4- Միյունք.....13
- 5- Միջազգային.....14
- 6- Մշակույթ.....17

Պարսկերեն բաժին

Արցախի պատմություն.....0-2

Շապիկի առաջին էջում՝

Իրանում ծածանվող Արցախի դրոշը

Վերջին էջում՝ Էդ. Բաղդասարյանի նոր գրքերը

Համար 225, Հունիս 2017 No. 225, July 2017

ماهنامه لويس - شماره ۲۲۵ مرداد ماه ۱۳۹۶

Մշակույթային և Հասարակական Ամսագիր

ԼՈՒՅՍ

Արտոնատեր և գլխավոր խմբագիր՝

Էդ. Բաղդասարյան

Խմբագրական կազմ՝

Թամար Փանոսյան, Վանիկ Բաղդասարյան

Թամ Ղարախանյան, Վաչիկ Վարդանյան

Էմմա Բեգիջանյան, Հովիկ Վարդումյան,

Սաթենիկ Ավետիսյան, Անդրանիկ Խեչումյան

Փոստարկը 15875-9488 Թեհրան - Իրան

Էլեկտրոնային փոստ՝ louys_monthly@yahoo.com

Ինտերնետային հասցեն՝ www.louysonline.com

LOUYS

Armenian Cultural and Social Monthly

License-holder and Editor-in-Chief

Edic Baghdasarian

www.Edic-Baghdasarian.com

WEB master: **Baruyr Baghdasarian**

POBox 15875-9488 Tehran – Iran

E-mail : louys_monthly@yahoo.com

Internet : www.louysonline.com

Հոդվածների հեղինակների կարծիքները կարող են

չհամընկնել խմբագրության տեսակետներին:

Արտատպության ղեկավար՝ Էդուարդ «ԼՈՒՅՍ» - ին

պարտադիր է:

ماهنامه لويس

صاحب امتیاز ، مدیر مسئول و سردبیر: ادیک باغداساریان

نشانی نشریه : تهران صندوق پستی ۱۵۸۷۵-۹۴۸۸

پست الکترونیکی: louys_monthly@yahoo.com

نشانی اینترنت: www.louysonline.com

Իրանցի կանայք իրենց երկրում բարձրացրել են Արցախի դրոշը, Բարվում հավանաբար ոռնում են...

Իրանում ծածանվող Արցախի դրոշը

12-07-2017

Իսրայելը օրեր առաջ գենքի վանառք իրականացրեց Ադրբեջանին, որը լայն քննարկման առիթ դարձավ Հայաստանում և Իրանում: Եթե հայկական կողմում մեծամասնություն էր կազմում՝ «դե քիզնես ա, փող ունենանք, մենք էլ կառնենք արտահայտությունը, ապա Իրանը, ով շատ լուրջ կասկածներ ունի, որ Ադրբեջանում գտնվող իսրայելական գենքը կրակելու է Իրանի վրա, միանգամից լուրջ քայլերի գնաց ու ինչ-որ կողմին արդարացնելու և իր մեղքը փնտրելու փոխարեն, փորձում է մեղմել տվյալ հարցի վտանգները:

Չենքի վանառքից օրեր անց Իրանը պաշտոնապես հայտարարեց, որ պատրաստ է համագործակցել Հայաստանի հետ: ԱԺ նախագահների հանդիպման ժամանակ Իրանի ներկայացուցիչը որոշ պայմանավորվածություններ ունեցավ Արա Բարոյանի հետ: Իրանը շատ լավ գիտակցում է, որ հնարավոր ռազմական բախման դեպքում Հայաստանն է իր միակ հարևանը, ում վրա կարող է հույս դնել, քանի որ Հայաստանը ևս գտնվում է ռազմական բախման մեջ, ապա համագործակցությունը փոխշահավետ է երկու կողմի համար:

Չգիտեմ նշված պայմանավորվածությունը ինչ փուլում է, բայց Իրանը ամեն կերպ արտահայտում է իր դիրքորոշումը Հայաստանի հետ հետագա համագործակցության մասին:

Համացանցում արդեն տարածում է գտել Իրանում կատարված լուսանկարը, որտեղ իրանցի կանայք կանգնած են Արցախի դրոշով: Իսկ քաղաքականության, հատկապես ռազմական քաղաքականության մեջ պատահական քայլեր և մեսիջներ չեն լինում:

Ashot Asatryan-ի ֆեյսբուքյան էջից

Հայաստանի Հանրապետություն

Անհրաժեշտ պահերին մենք կցուցադրենք նոր զենքերի կիրառության արդյունավետությունը. Արծրուն Հովհաննիսյան

Անհրաժեշտ պահերին մենք կցուցադրենք նոր զենքերի կիրառության արդյունավետությունը: Այս մասին ֆեյսբուքյան էջում գրել է ՀՀ ՊՆ մամուլի խոսնակ Արծրուն Հովհաննիսյանը:

«Ադրբեջանական քարոզչության պատվիրատուները կեղծ օգտատերերի հնարած լուրերով մարտական ոգուց խոսելուց հետո հիմա էլ անցել են զենքերի կիրառման մասին միջազգային պայմանագրերին: Փորձում են ադրբեջանցի մայրերին համոզել, որ հայերը ոչ միայն դուխ չունեն, նաև նոր ձեռք բերվող զենքերի կիրառման իրավունքը չունեն: Մույն մոլորյալներին խորհուրդ ենք տալիս, անհատապես դա բացատրել մահացող, բայց թաքցրած, ադրբեջանցի զինվորների ծնողներին: Այն զինվորների որոնք մահանում են հայկական արկերից, հայկական դիպուկահարներից և այլն: Անհրաժեշտ պահերին մենք ինչպես ցույց ենք տվել, այնպես էլ կցուցադրենք նոր զենքերի կիրառության արդյունավետությունը: Փաստաթղթավորումն էլ կլինի այդ արդյունավետության արձագանքները»,- գրել է Արծրուն Հովհաննիսյանը:

Արցախի նախագահ է ընտրվել Բակո Սահակյանը

Արցախի Ազգային ժողովի հատուկ նիստում այսօր՝ հուլիսի 19-ին, Բակո Սահակյանն ընտրել է հանրապետության նախագահի պաշտոնում:

Ազգային ժողովի հատուկ նիստին մասնակցել է 32 պատգամավոր, որոնցից Բակո Սահակյանի օգտին քվեարկել է 28 պատգամավոր: Մյուս թեկնածուն՝ «Շարժում 88» խմբակցության ղեկավար, Ստեփանակերտի նախկին

քաղաքապետ Էդուարդ Ադաբեկյանի օգտին քվեարկել է 4 պատգամավոր:

Փակ գաղտնի քվեարկության արդյունքները խորհրդարանում հայտարարել է հաշվիչ հանձնաժողովի նախագահ Ռոմելա Դադայանը:

Հիշեցնենք, որ Արցախի նախագահական ընտրություններում առաջադրվել է երկու թեկնածու՝ գործող նախագահ Բակո Սահակյանը և «Շարժում-88» խմբակցության պատգամավոր Էդուարդ Ադաբեկյանը:

ԼԴՀ ԱԺ երեք խմբակցություններ՝ «Հայրենիք», «Ժողովրդավարություն» և «Դաշնակցություն» խմբակցությունները հայտարարել էին, որ սատարում են գործող նախագահ Բակո Սահակյանի թեկնածությունը:

Արցախի նոր Սահմանադրությամբ 2017-2020 թթ. երկրի համար սահմանվել է անցումային ժամանակաշրջան, մինչև Ազգային ժողովի լիազորությունների ժամկետի ավարտը, որից հետո արդեն տեղի կունենան Արցախի նախագահի համապետական ընտրություններ: Այդ ընթացքում երկրի օրենսդրությունն ու կառավարման կարգը պետք է համապատասխանեցվեն նախագահական կառավարման մոդելին:

2020 թ-ին՝ Արցախում անցումային շրջանի ավարտից հետո, համաժողովրդական քվեարկությամբ կընտրվի ինչպես նախագահ, այնպես էլ՝ նոր խորհրդարան: Ընտրությունների նման նախադեպ Արցախում եղել է 1995 թ-ին:

Ըստ այդմ, ընտրված թեկնածուն իր պաշտոնը ստանձնում է գործող նախագահի լիազորությունների ավարտման օրը: Պաշտոնի ստանձնման օրվանից սկսած՝ 20 օրվա ընթացքում, նորընտիր նախագահը պետք է ձեւավորի կառավարություն և հայտարարի կառավարության կազմը՝ ի տարբերության նախորդ հետընտրական զարգացումների, երբ խորհրդարանը մասնակցում էր կառավարության ձեւավորմանը: Կառավարության կազմավորումից հետո 20-օրյա ժամկետում նորընտիր նախագահը հրապարակում է կառավարության գործնեության ծրագիրը:

Կենսագրություն

Բակո Սահակյանը ծնվել է 1960 թվականի օգոստոսի 30-ին, Ստեփանակերտ քաղաքում:

1977թ. ավարտել է Ստեփանակերտի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը:

1978-80թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1981թ. ընդունվել է աշխատանքի Ստեփանակերտի թիվ 9 արտադրական մեքենայացված կոմբինատում՝ որպես փականագործ-մեխանիկ: Աշխատել է Ստեփանակերտի շինանյութերի կոմբինատում՝ որպես քարջարդ բանվոր:

1983-1987թթ. աշխատել է հնությունների վերականգնման գիտական վարչության Ստեփանակերտի մասնաճյուղում՝ որպես վարպետ-ռեստավրատոր:

1987-1990թթ. աշխատել է մատակարարման մարզային վարչությունում՝ որպես մատակարար:

1988 թվականից Արցախյան շարժման առաջամարտիկներից է:

1990 թ. ընդգրկվել է Լեռնային Ղարաբաղի ինքնապաշտպանական ուժերում:

1992-1993թթ. - ԼԴՀ ինքնապաշտպանության կոմիտեի պետի տեղակալ:

1993-1995թթ. - ԼԴՀ ՊԲ թիկունքի շտաբի պետ:

1995-1996թթ. - ԼԴՀ ՊԲ հրամանատարի՝ արտաքին կապերի գծով տեղակալ:

1996-1997թթ. - ԼՂՀ ՊԲ 10-րդ լեռնահրաձգային դիվիզիայի հրամանատարի տեղակալ:

1997-1999թթ. - Հայաստանի Հանրապետության ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության նախարարի օգնական:

1999-2001թթ. - ԼՂՀ ներքին գործերի նախարար:

2001 -2007թթ. - Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ազգային անվտանգության պետվարչության պետ, ԼՂՀ ազգային անվտանգության ծառայության տնօրեն: Ունի գեներալ-մայորի զինվորական կոչում:

2007թ. սեպտեմբերի 7-ից - Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Նախագահ:

Պարգևատրվել է ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 1-ին աստիճանի և Ռուսաստանի Դաշնության «Պետրոս Մեծ» 1-ին աստիճանի շքանշաններով, ՀՀ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի, ՀՀ «Վազգեն Սարգսյան» եւ այլ մեդալներով:

Հանդիսանում է Ռուսաստանի Դաշնության անվտանգության, պաշտպանության եւ օրինապահականության հարցերով ակադեմիայի իսկական անդամ:

Ավարտել է Արցախի պետական համալսարանի իրավագիտության ֆակուլտետը:

Ամուսնացած է, ունի երկու զավակ:

Առաջին կիսամյակում Արցախում ծնվել է 1083 երեխա

2017 թվականի առաջին կիսամյակում Արցախում ծնվել է 1083 երեխա, որոնցից 565-ը տղա, 518-ը՝ աղջիկ:

Արցախի Առողջապահության նախարարությունից հայտնում են, որ միայն 870 երեխա ծնվել է Ստեփանակերտի Մոր և մանկան առողջության պահպանման կենտրոնում: Առավելագույն ծնունդներ շրջաններից գրանցվել է Մարտակերտում՝ 96 երեխա:

Վեց ամիսների ընթացքում Արցախում արձանագրվել են 13 զույգեր՝ Ստեփանակերտի Մոր և մանկան առողջության պահպանման կենտրոնում, (բեղմնավորվել են բնական ճանապարհով):

Հայաստանում սկսել են թողարկել սմարթ – նոթատետրեր

Հայկական TSD ընկերությունը սկսել է սմարթ-նոթատետրեր թողարկել: Նոր սարքի շնորհանդեսի ժամանակ TSD (Technology and Science Dynamics) ընկերության հիմնադիր ու տնօրեն Վահան Շաքարյանը նշել է, որ սարքը հասանելի կդառնա մոտ ժամանակներս EcoPad սարքը միավորում է նոթատետրի ու պլանշետի հատկանիշները: Գրառումներ հնարավոր է անել ջնջվող

գրիչներով, կամ մարկերներով ու մատիտներով, որից հետո ջնջել ռետինով: Գրառումներ կարելի է ջնջել մասամբ կամ ամբողջությամբ՝ նոթատետրը տաքացնելով միկրոալիքային վառարանում կամ էլ ֆենով:

Նոթատետրի «խելացիությունը» Android ու IOS հավելվածների օգնությամբ ամպային համակարգում գրառումները պահելու հնարավորությունն է:

Ըստ սարքը ստեղծողների մտահղացման՝ գրառումները պահպանելու հնարավորության շնորհիվ «կյանքի բոլոր դեպքերի» համար մեկ էլեկտրոնային նոթատետրը կարող է փոխարինել տասնյակ թղթե նոթատետրերի:

2017 թվականի 1-ին եռամսյակում Հայաստան է ժամանել 18,2 տոկոսով ավելի շատ զբոսաշրջիկ

2017 թվականի 1-ին եռամսյակում Հայաստան զբոսաշրջային այցելությունները աճել են 18,2 տոկոսով: Այս մասին հուլիսի 19-ին՝ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասաց Տնտեսական զարգացման եւ ներդրումների նախարարության Տուրիզմի պետական կոմիտեի ղեկավար Չարմինե Չեյթունցյանը:

Նրա խոսքով՝ 2017 թվականի առաջին 3 ամիսներին Հայաստան է ժամանել գրեթե 300 հազար զբոսաշրջիկ (298,5 հազար): Ամենամեծ թվով զբոսաշրջիկներ են ժամանել Ռուսաստանից, նաև հարեւան Վրաստանից եւ Իրանից: Միեւնույն ժամանակ, ավելի շատ տուրիստներ են սկսել գալ Հայաստանի համար համեմատաբար նոր ուղղություններից՝ Իրաքից, Ուզբեկստանից եւ Թուրքմենստանից, ինչպես նաև Կանադայից եւ Իսպանիայից: «Հետագոտվում են

«նդկաստանի, Չինաստանի եւ Ճապոնիայի հետ կապեր հաստատելու հնարավորությունները»,- հավելեց նա:

Բյուրականի աստղադիտարանը կարող է դառնալ գիտական տուրիզմի կարենորագույն կենտրոններից մեկը

Բյուրականի աստղադիտարանը կարող է դառնալ տուրիզմում նոր ուղղության՝ գիտական տուրիզմի կարենորագույն հանգույցներից մեկը, եւ այս նպատակով այստեղ նախատեսվում է հատուկ Այցելությունների կենտրոն ստեղծել: Նման Կենտրոնի ստեղծման նախագիծը այսօր՝ հուլիսի 19-ին, ներկայացվեց Հայաստանի նախագահ Մերժ Սարգսյանին, որն այցելել էր աստղադիտարան:

Լրագրողների հետ գրույցում աստղադիտարանի տնօրեն Արեգ Միքայելյանը հայտնեց, որ գիտական տուրիզմը կարող է ներառել այցելություններ ինչպես ժամանակակից գիտական կենտրոններ, այնպես էլ միջնադարյան համալսարաններ եւ հնագույն աստղադիտարաններ, իսկ Բյուրականի աստղադիտարանը դիտարկվում է որպես Արագածի հարավային լանջին կարենորագույն հանգույց: «Հայաստանում նման կենտրոններ այցելությունը կարգավորված չէ, պատահում է, որ դրանք ընդգրկվում են տուրիստական երթուղիների մեջ, սակայն հատուկ ծրագրեր չկան, չկան նաեւ այս թեմայով հետազոտություններ, մինչդեռ այս առումով Հայաստանը ահռելի հարստություն ունի»,- ասաց նա՝ հավելելով, որ Հայաստանի հիմնական արժեքը դա նվաճումների պատմությունը չէ, որոնք չեն եղել, այլ մեր պատմամշակութային ժառանգությունը:

Արեգ Միքայելյանը նշեց, որ Բյուրականի այցելուների թիվը տարեկան 5 հազար մարդ է կազմում, եւ սա շատ փոքր թիվ է, իսկ հիմնական խնդիրը կենցաղային պայմանների բարելավումն է: Նրա խոսքով՝ աշակերտների, զբոսաշրջիկների եւ այլ այցելուների համար տանելի պայմաններ ստեղծելու համար փոքր ներդրումներ կպահանջվեն, եւ այդ դեպքում, ինչպես հավաստիացնում են տուրիզմի կազմակերպիչները, իրենք աստղադիտարան այցելությունները կընդգրկեն իրենց երթուղիների մեջ, եւ այցելուների թիվը կտրուկ կանի:

Աստղադիտարանի տնօրենը հայտնեց, որ, այսպես կոչված, «աստղային դարպասների» մոտ ծրագրվել է ոչ մեծ կառույց ստեղծել, որտեղ սպասարահ կլինի, հայկական

աստղագիտության պատմության թանգարան, որտեղ հնարավոր կլինի վիրտուալ տեխնոլոգիաների կիրառմամբ ծանոթանալ այս տարածքում աստղագիտական գիտելիքների զարգացման հետ՝ ժայռապատկերներից սկսած մինչեւ մեր օրերը, ինչպես նաեւ դասախոսությունների լսարան: Այցելությունների ծրագրի մեջ կընդգրկվի փոքր աստղադիտակով գիշերային երկնքի դիտումը, մեծ աստղադիտակի հետ ծանոթացումը եւ Վիկտոր Համբարձումյանի թանգարան այցելությունը:

Աստղադիտարանի գիտակրթական դերի ամրապնդման եւ երիտասարդ կադրերի ներգրավման նպատակով առաջարկվում է նաեւ գիտակրթական կենտրոնի ստեղծում՝ հիմնված առկա եւ հեռակա ուսուցման գաղափարի վրա հայկական վիրտուալ աստղադիտարանի օգտագործմամբ: Իսկ վիրտուալ աստղագիտության զարգացման համար Բյուրականի աստղադիտարանը հզոր համակարգչային տեխնիկայի, ժամանակակից կայքի եւ ուսումնական դասընթացների կազմակերպման անհրաժեշտություն ունի: Ինչպես հայտնեց Արեգ Միքայելյանը, այս ամենը նախագահին է ներկայացվել, եւ համաձայնություն է ձեռք բերվել կարճ ժամկետում նրան ավելի մանրամասն ծրագիր ներկայացնելու մասին, որից հետո այն կքննարկվի եւ որոշում կընդունվի:

«Սուրբ Ներսես Ծնորհալի» շքանշաններ են շնորհվել Կալկաթայի Ս. Նազարեթ եկեղեցու վարչության փոխատենապետերին

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում՝ Գեւորգյան հոգևոր ճեմարանի հանդիսությունների դահլիճում, հուլիսի 18-ին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի բարձր նախագահությամբ տեղի ունեցավ շքանշանների հանձնման արարողություն:

Մայր աթոռից հայտնում են, որ Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու «Սուրբ Ներսես Ծնորհալի» պատվո բարձր շքանշան հանձնվեց Կալկաթայի Ս. Նազարեթ եկեղեցու վարչության փոխատենապետեր տիար Սունիլ Սորթիին եւ տիկին Սյուզան Ռուբենին՝ ի գնահատություն նրանց եկեղեցանվեր ընթացքի եւ բազմարդյուն վաստակի:

«Էջ Միածինն ի Հօրե» շարականի երգեցողության ներքո բերվեցին Հայրապետական սրբատառ կոնդակները, որոնք

ընթերցեցին Մայր Աթոռի Վարչա-տնտեսական բաժնի տնօրեն Գերաշնորհ Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս Բաբայանը եւ Մայր Աթոռի լուսարարապետ Գերաշնորհ Տ. Հովհաննէս եպիսկոպոս Հակոբյանը:

Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ Կաթողիկոսի ձեռամբ շքանշանների շնորհումից հետո տիար Մունիլ Սոթթին եւ տիկին Սյուզան Ռուբենն այս ուրախալի առիթով իրենց երախտագետ զգացումները փոխանցեցին ներկաներին: Մ. Նազարեթ եկեղեցու վարչության փոխատենապետերը հավաստիացրեցին, որ բոլոր ձեռքբերումները հնդկահայոց կյանքում արձանագրվել են շնորհիվ Վեհափառ Հայրապետի զորակցության, ում օրհնությամբ եւ պիտի շարունակեն իրենց ծառայությունը բերել հոգուտ Հնդկաստանի հայ համայնքի, Հայոց Եկեղեցու եւ Հայրենիքի:

Յերեկություն երաժշտական կատարումներով հանդես եկան Մայր Աթոռի եւ ՀԲԸՄ հայորդյաց տների սաները:

Վերջում մեծարյալներին եւ ներկաներին իր օրհնությունը բաշխեց Նորին Սրբություն Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Գոհունակություն հայտնելով Եկեղեցու անդաստանից ներս արդյունավոր ծառայություն մատուցող հայորդիների պարզեւատրման առիթով՝ Վեհափառ Հայրապետը նշեց, որ նրանք ավանդապահներն են այն ժառանգության, որ դարերի մեջ Հնդկաստանում կերտել են մեր նախնիները՝ հաստատելով եկեղեցիներ եւ կրթական հաստատություններ: Նորին Սրբությունը գնահատանքով արձանագրեց, որ վերջին տարիներին շնորհիվ Մ. Նազարեթ եկեղեցու վարչության նախանձախնդրության ամբողջովին նորոգվեցին եւ պայծառացան Հնդկաստանում հայոց սրբավայրերը՝ շարունակելով իրենց առաքելությունն այս կյանքում, բարեգաղվեց նաեւ Կալկաթայի Մարդասիրական ճեմարանը: Վերջում, վերստին իր գնահատանքը հայտնելով վարչության անդամներին, Նորին Սրբությունը պատգամեց նույն նախանձախնդրությամբ շարունակել իրենց օգտակար ծառայությունը՝ շաղախված սիրով ու նվիրումով հանդես Հայոց Եկեղեցին, ժողովուրդն ու հայրենիքը:

Հանդիսությունն ամփոփվեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի «Պահպանիչ» աղոթքով:

Արարողությանը ներկա էին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի միաբանները, ՀՀ Սփյուռքի նախարար Հրանուշ Հակոբյանը, Հնդկաստանում ՀՀ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Արմեն Մարտիրոսյանը, ՀՀ ԱԳՆ ներկայացուցիչներ եւ Մայր Աթոռի պաշտոնեությունը:

Շատ ծիծաղելի է, երբ ՌԳ-ն փորձում է վարորդական վկայականը պատճառ բերելով՝ իր լեզուն պարտադրել այլ երկրի. Վազգեն Մանուկյան

Շատ ծիծաղելի է, երբ մի երկիր փորձում է արհեստական ձեւերով, վարորդական իրավունքի վկայականը պատճառ բերելով՝ իր լեզուն պարտադրել այլ երկրի: Այս մասին հայտարարել է Հանրային խորհրդի նախագահ Վազգեն Մանուկյանը՝ մեկնաբանելով ՌԳ Պետդումայի խոսնակ Վյաչեսլավ Վոլոդինի հայտարարությանը, թե Հայաստանում ռուսաց լեզվին պաշտոնական կարգավիճակ տվեք, որ Հայաստանի վարորդական իրավունքի վկայականներն անցնեն Ռուսաստանի տարածքում:

«Ուղղակի ծիծաղելի է: Գիտե՞ք ինչն է զարմանալին. անգլերենը տարածվել է եւ դարձել միջազգային լեզու, եւ օրինակ՝ Հնդկաստանում այն երկրորդ պետական լեզուն է, բայց ոչ որ դա չի պարտադրել, կյանքն է հանգեցրել դրան: Շատ ծիծաղելի է, երբ մի երկիր փորձում է արհեստական ձեւերով, վարորդական իրավունքի վկայականը պատճառ բերելով՝ իր լեզուն պարտադրել այլ երկրի: Չնայած դա հնչել է բարձր պաշտոնատար անձի կողմից, դժվար է դա համարել Ռուսաստանի պաշտոնական կարծիք», - հայտարարեց Վազգեն Մանուկյանը:

Նրա խոսքով, վարորդական իրավունքի վկայականը աշխարհի բոլոր երկրներում կարող եւ օգտագործել. «1949 թվականին Ժնևում ստորագրվեց մի կոնվենցիա, ըստ որի՝ ստորագրող երկրներում գործում է ոչ թե ազգային վարորդական իրավունքը, այլ միջազգայինը: 1968-ին ընդունվեց Վիեննայի կոնվենցիան, որին միացան եւ՝ Ռուսաստանը, եւ՝ Հայաստանը: Ըստ Վիեննայի կոնվենցիայի, յուրաքանչյուր պետության ազգային վարորդական իրավունքը գործում է նաեւ այդ կոնվենցիային միացած մյուս պետություններում: Չնայած այդտեղ որոշ տարբերություններ կան: Օրինակ՝ Բրազիլիան, որը նույնպես ստորագրել է Վիեննայի կոնվենցիան, պարտադրում է, որ ազգային վարորդական իրավունքի վկայականով իր երկիր գնալու դեպքում ունենաս նաեւ նոտարի կողմից թարգմանված եւ հաստատված պատճենը, ինչը նորմալ է, նման որոշ նրբություններ կարող են լինել, բայց դնել պետական հարց, ասել, որ դու պետք է Սահմանադրությունդ փոխես, որ քո վարորդական վկայականն իմ երկրում անցնի, ուղղակի ծիծաղելի է եւ անընդունելի»:

Մահացել է բանաստեղծ Գուկաս Սիրունյանը

Կյանքի 68-րդ տարում մահացել է Հայաստանի գրողների միության անդամ, գրողների տան գործադիր տնօրեն, ՀՀ ՉՈՒ Կահեստի փոխգնդապետ բանաստեղծ, մանկագիր Գուկաս Սիրունյանը:

Գուկաս Սիրունյանի հոգեհանգիստը հուլիսի 3-ին ժամը 18-00 Կոնդի սուրբ Հովհաննես եկեղեցում: Հուլիսի 4-ին ժամը 11-ին հանգուցյալի աճյունը կղրվի գրողների տանը /Բաղրամյան 3/ , որտեղից ժամը 12-ին սգո թափորը

կուղևորվի Արագածոտնի մարզի Ուջան գյուղ՝ Միրունյանների ընտանեկան գերեզմանոցում թաղումը կատարելու համար:

Ղուկաս Միրունյանը ծնվել է 1949թ. դեկտեմբերի 18-ին Ուջան գյուղում (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ):

1971 թվականին ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետը, այնուհետև հայոց լեզու և գրականություն է դասավանդել Սևանի Գեղամավան գյուղի դպրոցում, 1972-1978 թվականներին աշխատել է «Աշտարակ» թերթի խմբագրությունում, 1978-1989 թվականներին՝ «Գարուն» ամսագրի պոեզիայի բաժնի վարիչ: 1989-1992 թվականներին աշխատել է Հայաստանի մշակույթի ֆոնդում, 1992-1993 թվականներին՝ ռադիոհեռուստապետկոմի մանկապատանեկան հաղորդումների գլխավոր խմբագիր, 1993-1994 թվականներին՝ «Ազատամարտ» թերթում, 1996-1997 թվականներին՝ Արագածոտնի մարզային «Կանթեղ» թերթում, 1997-1998 թվականներին՝ «Պարտեզ» մանկական ամսագրի գլխավոր խմբագիր: 1998-2010 թվականներին եղել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության լրատվության և քարոզչության վարչության գլխավոր խմբագիր:

Գրել է մեծերի և մանուկների համար: Թարգմանվել է մի քանի լեզուներով: Գրել է նաև կինոսցենարներ: Հեղինակ է ավելի քան 23 գրքերի:

1988թ. «Աստղածաղիկ» մանկական բանաստեղծությունների ժողովածուի համար արժանացել է ՀԳՄ Ստեփան Զորյանի անվան մանկապատանեկան գրականության մրցանակի: 2007թ. «Ուշացած կապիկներ» վեպի համար արժանացել է «Հայր 21-րդ դարասկզբին» գրական մրցանակի: Իսկ 2011թ. «Տառափնջիկ» մանկական ժողովածուն արժանացել է ՀԳՄ Վախթանգ Անանյանի անվան մանկապատանեկան գրականության մրցանակի:

2016 թվականին դպրոցականների թիվը Հայաստանում ավելացել է

2016 թվականին դպրոցականների թիվը Հայաստանում ավելացել է 348.6-ից հասնելով 352.6 հազարի: Այս մասին ասված է 2016 թվականի պետքույնի կատարողականի մասին հաշվետվությունում, որը քննարկվում է խորհրդարանական մշտական հանձնաժողովներում:

Դպրոցների թիվը գրեթե նույնն է մնացել (1354՝ 1356-ի փոխարեն): Համապատասխանաբար, նախորդող տարվա համեմատ, կրթության ծախսերը 3.3%-ով ավելացել են՝ հասնելով 75 մլրդ դրամի:

Արցախի զինուժը վնաս է հասցրել Ադրբեջանի Ալիսանլու գյուղի կրակակետին, հակառակորդն ունի կորուստներ

Հուլիսի 4-ին արցախա-ադրբեջանական հակամարտ գորքերի շփման գծի տարբեր հատվածներում հակառակորդը շարունակել է խախտել հրադադարի պահպանման ռեժիմը: Մասնավորապես, ժամը 11:30-11:35 սահմաններում արևելյան ուղղությամբ ադրբեջանական կողմը կիրառել է 82 միլիմետրանոց ականանետ (4 արկ), նույն հատվածում ժամը 12:45-12:55-ի սահմաններում՝ հաստոցավոր հակատանկային նռնականետ (3 արկ), հարավային ուղղությամբ՝ ժամը 13:35-ին 60 միլիմետրանոց ականանետ (3 արկ), 19:10-ին՝ 60 միլիմետրանոց ականանետ (2 արկ), իսկ 20:20-20:30-ի սահմաններում Ալիսանլու գյուղում տեղակայված ռազմակայանից ադրբեջանական զինուժը ՏՈ-107 տիպի համազարկային հրթիռային կայանքներից (5 արկ) կրակ է բացել հարավային ուղղությամբ գործող գորամասերից մեկի հրամանատարական կետի ուղղությամբ՝ 20:48-ին կիրառելով նաև 82 միլիմետրանոց ականանետ (3 արկ):

Հակառակորդի նախահարձակ ակտիվությունը ճնշելու համար ՊԲ առաջապահ գորամասերը ժամը 20:31-20:40-ի սահմաններում ստիպված եղել ձեռնարկել պատասխան գործողություններ, ինչի արդյունքում վնաս է հասցվել Ալիսանլու գյուղում տեղակայված կրակակետին: ՊԲ համապատասխան ծառայությունների կողմից տրամադրված հավաստի տվյալներով, հակառակորդն ունի կորուստներ:

Ադրբեջանական սադրիչ գործողությունների արդյունքում ՊԲ-ն կորուստներ չի ունեցել:

Կատարվածի հետևանքների ողջ պատասխանատվությունը կրում է Բաքվի ռազմաքաղաքական ղեկավարությունը:

Էդմոն Մարուքյանը Լորդերի պալատում ներկայացրել է Արցախի խնդիրը եւ առաջարկ արել

«Լուսավոր Հայաստան» կուսակցության նախագահ, ԱԺ «Ելք» խմբակցության պատգամավոր Էդմոն Մարուքյանին Մեծ Բրիտանիայի Լորդերի պալատում ընդունել է Լորդերի պալատի նորընտիր խոսնակ Լորդ Ֆովլերը:

«Լուսավոր Հայաստանից» ն հայտնում են, որ հանդիպման ընթացքում Լորդերի պալատի խոսնակը ներկայացրել է պալատի գործունեությունը, ինչպես նաև խորհրդարանական վերահսկողության բրիտանական պառլամենտարիզմի փորձը: Լորդերի պալատի խոսնակը հետաքրքրվել է «Լուսավոր Հայաստան» կուսակցության, «Ելք» խմբակցության գործունեությամբ, ինչպես նաև Հայաստանի ներքին և արտաքին քաղաքական խնդիրներով:

Հանդիպման ընթացքում Էդմոն Մարուքյանը ներկայացրել է Հայաստանի քաղաքական համակարգի առանձնահատկությունները, արտաքին մարտահրավերները, Արցախի հիմնախնդիրը և դրա կարգավորման վերաբերյալ Հայաստանի տեսլականը:

Էդմոն Մարուքյանը ՀՀ ԱԺ Հայաստան-Մեծ Բրիտանիա խորհրդարանական բարեկամական խմբի շրջանակներում նաև կատարել է համագործակցության առաջարկ, որի արդյունքում կստեղծվեն խորհրդարանական վերահսկողության բրիտանական փորձի փոխանակման հնարավորություններ:

Հիշեցնենք, որ Էդմոն Մարուքյանը Մեծ Բրիտանիայի ԱԳՆ-ի հրավերով գտնվում է Լոնդոնում, որտեղ բազմաթիվ հանդիպումներ է ունենում կառավարության, խորհրդարանի, քաղաքացիական հասարակության, ակադեմիական շրջանակների և քաղաքական ուժերի ներկայացուցիչների հետ:

Մահացել է ՀՀ ժողովրդական նկարիչ, քանդակագործ Արտաշես Հովսեփյանը

Երեւանում, հուլիսի 6-ին, 86 տարեկանում կյանքից հեռացել է ՀՀ ժողովրդական նկարիչ, քանդակագործ Արտաշես Հովսեփյանը:

ՀՀ մշակույթի նախարարությունից հայտնում են, որ Արտաշես Հովսեփյանի մահվան կապակցությամբ կստեղծվի թաղման կառավարական հանձնաժողով:

Գնդապետ. Ադրբեջանը պետք է հաշտվի՝ մենք մեր հողերն ենք ազատագրել

Ղարաբաղյան հակամարտության գոտում շփման գծի իրավիճակը կարող է լարվել, քանի որ հակառակորդը որպես կենդանի վահան է արդեն օգտագործում երեխաներին և կանանց: Այս մասին հուլիսի 8-ին՝ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ հայտարարեց «Հայդուկ» ջոկատի շտաբի պետ, գնդապետ, Արցախյան պատերազմի մասնակից Վիտյա Հակոբյանը:

Նրա խոսքով՝ նրանք թաքնվում են երեխաների, կանանց, խաղաղ բնակչության թիկունքում: «Եթե Ադրբեջանը կարծում է, որ այս պատճառով մենք չպետք է կրակենք և կրակետը ոչնչացնենք, ապա մեծապես սխալվում է: Մենք

մշտապես պետք է զգոն լինենք, քանի որ գործ ունենք անկանխատեսելի և վախկոտ հակառակորդի հետ: Մեր բանակն իր պարտականությունները հրաշալի է կատարում: Մենք մշտապես պետք է ամրապնդենք մեր բանակը», - նշեց Վիտյա Հակոբյանը:

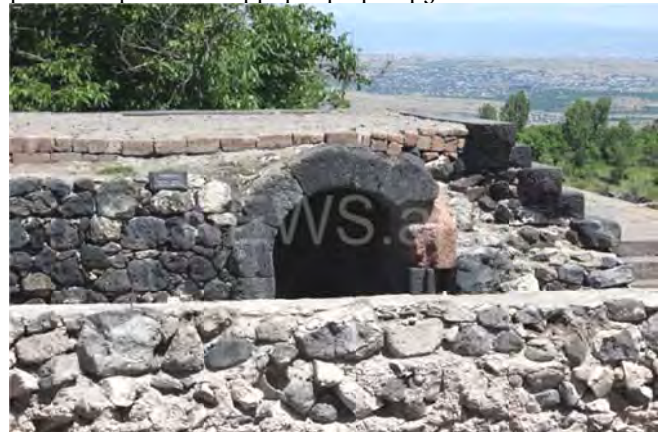

Գնդապետն այնուհետև շարունակեց, որ «ազգ բանակ» հասկացությունը պետք է բարձր մակարդակով իրականացվի: «Մենք չենք կարող հայրենիքին դավաճանել, մենք չենք կարող հողը դավաճանել, սակայն պետք է հիշենք, որ հողեր կան, որոնք պետք է ազատագրել», - ընդգծեց Վիտյա Հակոբյանը:

Դիմելով Ադրբեջանի պաշտպանության նախարար Չաքիր Հասանովին՝ նա խորհուրդ տվեց խելք հավաքել և հասկանալ, որ հայերն իրենցից ոչ մի բան չեն նվաճել: «Մենք մեր հողերն ենք ազատագրել: Նրանք դա ցանկանում են, թե ոչ, պետք է այս մտքի հետ հաշտվեն», - ամփոփեց Հակոբյանը:

Հայ թագավորների աճյունների գաղտնիքը՝ ի՞նչ են ցույց տվել Աղձքի պեղումները

Առասպելում ասվում է՝ բազմաթիվ արշավանքներից հետո պարսից արքա Շապուհ 2-րդ Մեծին (309-379 թթ) այդպես էլ չի հաջողվում ծնկի բերել Հայաստանը: Նրա քրմերը խորհուրդ են տալիս գողանալ հայ թագավորների աճյունները, որպեսզի երկիրը զրկվի իր ուժից ու պարսիկները հեշտությամբ նվաճեն այն: Պարսից զորքերը շրջանցում են Հայաստանը, հասնում Եփրատի ակունքներին, մինչև Անի Կամախ ու գողանում Արշակունիների աճյունները՝ Արամազդ աստծո հեթանոսական տաճարի դամբարանից:

Հայկական գործերին հաջողվում է ջախջախել պարսիկներին ու վերադարձնել թագավորական աճյունները: Բայց քրիստոնեական Հայաստանում բարդություններ են առաջանում հեթանոսական թագավորների աճյունների հուղարկավորման հարցում՝ հոգևորականությունը դեմ էր, որ դրանք հուղարկավորվեն Սուրբ Վաղարշապատում՝

Էջմիածնում: Այդ ժամանակ, ըստ ավանդույթի, Ադճք ավանում՝ Արագածի ստորոտին, կառուցվում է հատուկ դամբարան՝ զարդանախշ սարկոֆագերով, ու որսորդական տեսարաններ պատկերող որմնաքանդակներով: Ադճքը դարեր շարունակ համարվել է Արշակունիների դամբարանը:

Պեղումներ. Առաջին պեղումները, որոնք իրականացվել են Ադճքում 19-րդ դարում, ոչ մի արդյունք չեն տվել: Դամբարանում թագավորների անյուններ չեն եղել: Թվում էր, թե Շահուպ արքան հասել էր իր նպատակին՝ Հայաստանի մեծ արքաների անյունները անհետ կորել էին, ու դրա հետ մեկտեղ երկիրը զրկվել էր իր գորությունից ու փառքից, նաեւ պետականությունից:

Պեղումների նոր փուլը՝ 2015-2016թթ, ինչպես վստահեցնում է Պատմամշակութային ժառանգության ԳՀԿ-ի փոխտնօրեն, հնագետ Հակոբ Միմոնյանը, լույս է սփռել այդ պատմության վրա, ու առասպելը սկսել է պատմական ուրվագծեր ձեռք բերել: Դամբարանի կողքին գտնվող եկեղեցու սալահատակի տակ հայտնաբերվել են անյուններով երեք անյունատուփեր: Դրանցից մեկի վրա խաչ է, որը վկայում է, որ այդ անյունները թաղվել են արդեն քրիստոնեական ժամանակաշրջանում:

Առասպելից բացի ուրիշ ինչ է վկայում այն մասին, որ արկղերում հայտնաբերված անյունները կարող էին պատկանել հայ թագավորներին: Հակոբ Միմոնյանի խոսքով, նախ բոլոր ոսկորները ջարդված էին ու դա կարող է լինել այն քանի հետեւանքը, որ պարսիկները հապշտապ են դրանք հանել հողից ու իրենց հետ վերցրել: Երկրորդ՝ մարդաբանական հետազոտությունները ցույց են տվել, որ ոսկորները պատկանում են տարբեր սեռերի ու տարիքի անձանց, ինչը վկայում է, որ դա ընտանեկան թաղում է: «Եթե դրանք սրբերի մասունքներ լինեին՝ կլինեին մեծահասակ տղամարդկանց, այլ ոչ թե երեխաների ու կանանց ոսկորներ: Այսինքն պարսիկները դամբարանից առեւանգել են թագավորական ընտանիքների բոլոր անդամների անյունները»,- ասում է նա: Երրորդ, հնագետի խոսքով, այդ անյունատուփերի մեջ հայտնաբերված որոշ ոսկորներ այրված էին, իսկ մենք գիտենք, որ մինչքրիստոնեական ժամանակաշրջանում թագավորների մարմինները դիակիզում էին:

Հակոբ Միմոնյանի խոսքով իր վարկածի օգտին է խոսում նաեւ այն փաստը, որ անյունատուփերը թաղված էին այն ժամանակ արդեն գոյություն ունեցող եկեղեցու խորանի տակ՝ սալահատակը քանդվել էր, տուփերն իջեցվել էին հողի մեջ, հետո նորից քարերը շարվել էին: ԻՆՆՈՒ:

«Պատերազմ էր ընթանում: Հայաստանը պատերազմում էր Սասանյան կայսրության դեմ, որը աշխարհակալ երկրներից էր: Ու ամեն վայրկյան պարսիկները կարող էին նորից փորձել գողանալ ոսկորները: Այսինքն դրանք պետք էր թաքցնել հնարավորինս հուսալի վայրում»,- ասում է գիտնականը ու հավելում, որ հիմնական դամբարանը կառուցվել էր կամ մոլորեցնելու համար, կամ էլ անյունների մի մասը այնտեղ է թաղված: Չնայած սա ընդամենը վարկած է: Ավելի ճշգրիտ տվյալների համար պետք են անյունների լաբորատոր հետազոտություններ ու դրա համար ֆինանսավորում է պետք:

Հակոբ Միմոնյանը մեզ ցույց է տալիս, թե ինչ է հաջողվել գտնել Ադճքում արդեն այս տարվա պեղումների ժամանակ : ՄԻ քանի վաղ քրիստոնեական գերեզմաններ՝ հայերեն գրություններով, թագավորական պալատի, ճեմուղու փլատակեր, որի մեջտեղով հոսում էր Արագած լեռան գագաթից իջնող սառը առվակը: Այդ ամենը, Հակոբ Միմոնյանի խոսքով, խոսում է այն մասին, որ այստեղ վաղ միջնադարում ապրում էին նշանավոր մարդիկ:

Փորձագետ. Ադրբեջանը սահմանափակումներ չունի ռուսական զենքը հայերի դեմ օգտագործելու համար

Ոչ մի սահմանափակում չկա Ադրբեջանի կողմից Ռուսաստանից գնած զենքի օգտագործման համար, որը կարող է հարվածների ձեւով կիրառվել հայկական կետերի եւ խաղաղ բնակչության դեմ: Այս մասին հուլիսի 11-ին՝ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասաց Հայոց համազգային շարժման վարչության անդամ Հովհաննես Իգիթյանը:

Իգիթյանի խոսքով՝ Ադրբեջանը փորձում է ձեւաչափը փոխել եւ դարաբաղան խնդիրը լուծել՝ հաշվի առնելով ռազմական գործոնը: Ըստ որում ՀՀՇ վարչության անդամը նշեց, որ այս կապակցությամբ Ռուսաստանի դերը մանգամայն բացասական է:

«Հայկական կողմը պետք է ավելի կոշտ լինի, քանի որ Ռուսաստանը ոչ միայն Ադրբեջանին զենք է վաճառում, այլև այնտեղ ռազմական փորձագետների է ուղարկում»,- հայտարարեց Իգիթյանը:

2016 թվականի ապրիլյան թեժացումը, նրա խոսքով, ցույց տվեց, որ ադրբեջանական բանակը չի կարողանաում ռուսական այդ զենքն արդյունավետորեն օգտագործել, եւ սրա հետ կապված կասկածներ է հայտնել իր ձեռք բերած ռուսական զենքի որակի վերաբերյալ: Իսկ Ռուսաստանը, ինչպես նշեց Իգիթյանը, իր հեղինակությունը պաշտպանելու համար ստիպված էր Ադրբեջան ուղարկել իր ռազմական փորձագետներին՝ ադրբեջանցի զինվորականներին սովորեցնելու համար:

Լեւոն Մարտիրոսյանը նշանակվել է Կանադայում ՀՀ դեսպան

ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը հրամանագրեր է ստորագրել, որոնց համաձայն Կանադայում ՀՀ դեսպան Արմեն Եզանյանն ազատվել է պաշտոնից և այդ պաշտոնում նշանակվել է Լեւոն Մարտիրոսյանը: Համապատասխան հրամանագրերում ասվում է. «Ղեկավարվելով 2005 թվականի փոփոխություններով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 55-րդ հոդվածի 8-րդ կետով՝ որոշում եմ.

Արմեն Եզանյանին ազատել Կանադայում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպանի պաշտոնից»: «Ղեկավարվելով 2005 թվականի փոփոխություններով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 55-րդ հոդվածի 8-րդ կետով՝ որոշում եմ.

Լեւոն Մարտիրոսյանին նշանակել Կանադայում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան (նստավայրը՝ Օտտավա)»:

Ստորեւ ներկայացնում ենք Լեւոն Մարտիրոսյանի կենսագրությունը.

Ծնվել է 1976թ. փետրվարի 19-ին Երեւանում: 1997-1999թթ. ծառայել է ՀՀ զինված ուժերում: 1997թ. ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը: Իրավագետ: 2002թթ.՝ Մեծ Բրիտանիայի Էսեկսի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը: Միջազգային իրավունքի մագիստրոս: Մասնակցել է մի շարք ծրագրերի և դասընթացների՝ Ջոն Սմիթի անվան կրթական ծրագիր երիտասարդ հասարակական-քաղաքական գործիչների համար (2000թ., Մեծ Բրիտանիա), «21-րդ դարի առաջնորդներ» բարձրագույն գործադիր դասընթաց (2003թ., Հարվարդի համալսարանի Ջոն Բենեդու անվան կառավարման դպրոց, ԱՄՆ), Ֆրանսիայի արտաքին գործերի նախարարության «Ապագայի անհատականություն» քաղաքական ծրագիր (2008թ., Ֆրանսիա): 2008թ. ԱՄՆ պետական դեսպարտամենտի հրավերով մասնակցել է ԱՄՆ նախագահի ընտրություններին որպես միջազգային դիտորդ: Զբաղվել է իրավաբանական մասնավոր գործունեությամբ: 2007թ. հուլիսին նշանակվել է ՀՀ վարչապետի օգնական: 2008-2012թթ. եղել է ՀՀ նախագահի օգնական: 2001թ. հիմնադրել է «Երիտասարդ Դեմոկրատների Միություն» ՀԿ-ն, 2003թ.՝ «Բրիտանական Շրջանավարտների Ասոցիացիա» ՀԿ-ն:

2007թ. Միացյալ Ազատական Ազգային կուսակցության (ՄԻԱԿ) համահիմնադիր է, ՄԻԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար: Նույն թվականի դեկտեմբերին հրաժարականի դիմումի համաձայն ազատվել է գլխավոր քարտուղարի պաշտոնից: 2007թ. ՄԻԱԿ խորհրդի և քարտուղարության անդամ է:

2012թ. մայիսի 6-ին ՀՀ ԱԺ պատգամավոր է ընտրվել համամասնական ընտրակարգով Հայաստանի Հանրապետական կուսակցությունից:

Ամուսնացած է, ունի երկու զավակ:

Ալեքսանդր Արզումանյանը Դանիայում Հայաստանի դեսպան է նշանակվել

ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի հրամանագրով Հրայա Աղաջանյանն ազատվել է Դանիայի Թագավորությունում և Նորվեգիայի Թագավորությունում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպանի պաշտոնից:

ՀՀ նախագահի մեկ այլ հրամանագրով Դանիայի Թագավորությունում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան է նշանակվել Ալեքսանդր Արզումանյանը:

ՀՀ նախագահի հրամանագրերում, մասնավորապես, ասվում է. «Ղեկավարվելով 2005 թվականի փոփոխություններով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 55-րդ հոդվածի 8-րդ կետով՝ որոշում եմ.

Հրայա Աղաջանյանին ազատել Դանիայի Թագավորությունում և Նորվեգիայի Թագավորությունում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպանի պաշտոնից»:

«Ղեկավարվելով 2005 թվականի փոփոխություններով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 55-րդ հոդվածի 8-րդ կետով՝ որոշում եմ.

Ալեքսանդր Արզումանյանին նշանակել Դանիայի Թագավորությունում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան (նստավայրը՝ Կոպենհագեն)»:

Ստորեւ ներկայացնում ենք Ալեքսանդր Արզումանյանի կենսագրությունը

Ալեքսանդր Արզումանյանը ծնվել է 1959թ. դեկտեմբերի 24-ին Երևանում:

1986թ. ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը: Մինչև 1990թ. Քաղաքի կառավարման ավտոմատացված համակարգերի Երևանի գիտահետազոտական և նախագծային ինստիտուտում (ԲԿԱՀԵՆԻ) աշխատել է ճարտարագետ-ծրագրավորող:

1988-1990թթ. դեկավարել է Հայոց համագգային շարժման լրատվական կենտրոնը, հրատարակել կենտրոնի տեղեկագրերը:

1990-1991թթ. եղել է ՀՀ ԳԻՆ նախագահի օգնական: 1991թ. ՀՀ ԳԻՆ նախագահության և Նախարարների խորհրդի համատեղ որոշմամբ գործուղվել է ԱՄՆ (ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչություններ հիմնելու նպատակով): 1992-1993թթ. եղել է ԱՄՆ-ում ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան:

1992-1996թթ.՝ ՄԱԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցիչ: 1996-1998թթ.՝ ՀՀ արտաքին գործերի նախարար: 1988թ-ից մասնակցել է Ղարաբաղյան շարժմանը: 2000-2002թթ. եղել է Հայոց համագգային շարժման վարչության նախագահ:

2001-2004թթ. Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի անդամ (հայ և թուրք ականավոր գործիչներից կազմված անկախ խումբ):

2002թ. հուլիսին Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի հանձնարարությամբ Նյու Յորքի Անցումային արդարադատության միջազգային կենտրոնը կատարել է Հայոց եղեռնի նկատմամբ ՄԱԿ-ի Յեղասպանության հանցագործության կանխարգելման և պատժման վերաբերյալ կոնվենցիայի կիրառելիության իրավաբանական վերլուծություն: 2002թ. աշխատել է մարդու իրավունքների, ժողովրդավարության, տարածաշրջանային համագործակցության հարցերով զբաղվող ոչ կառավարական կազմակերպություններում: 2008թ. նախագահական ընտրություններում եղել է նախագահի թեկնածու Լևոն Տեր-Պետրոսյանի կենտրոնական նախընտրական շտաբի պետ: 2012թ. մայիսի 6-ին ԱԺ պատգամավոր է ընտրվել համամասնական ընտրակարգով «Ժառանգություն» կուսակցությունից: Ամուսնացած է, ունի մեկ զավակ:

Մահացել է անվանի ասմունքող և հաղորդավար Վերա Հակոբյանը

Հուլիսի 24-ին 89 տարեկանում կյանքից հեռացել է անվանի ասմունքող և հաղորդավար Վերա Հակոբյանը:

Հոգեհանգիստը տեղի կունենա հուլիսի 25-ին, ժամը 18:00-ից 20:00-ն, Երեւանի Այգեձոր 3 հասցեում:

Վերջին հրաժեշտը՝ հուլիսի 26-ին, ժամը 12:00-ից 13:00-ն, Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը:

Վերա Հակոբյանը ծնվել է 1928 թ.-ին: 1946-1951 թթ. սովորել է Երեւանի թատերական ինստիտուտի դերասանական ֆակուլտետում՝ Արմեն Գուլակյանի արվեստանոցում: Ուսումնառության տարիներին մասնագիտական դասընթացներ է անցել բեմական խոսքի վարպետներ Հրաչուհի Ջիննյանի և Հայկուհի Գարագաշի մոտ: 1951 թվականից աշխատանքի է անցել Հայաստանի ռադիոյի և հեռուստատեսության պետական կոմիտեում: Հաղորդավարական աշխատանքին զուգահեռ զբաղվել է ասմունքով:

1980-ականներին կատարել է սփյուռքահայ բանաստեղծ Մուշեղ Իշխանի բանաստեղծությունները: 1972 թվականից Բելա Դարբինյանի հետ Լիբանան մենահամերգի մեկնելուց հետո պարբերաբար համերգներով հանդես է եկել սփյուռքի հայաշատ համայնքներում՝ տարածելով հայ պոեզիայի շունչն ու բարձր արվեստը: Հայաստանի ազգային ռադիոն, որի հետ կապված է եղել իր ամբողջ աշխատանքային գործունեությունը, նրա երկրորդ տունն է եղել: Նրա անվան հետ է զուգահեռվում «Երեւանն է խոսում» բառակապակցությունը:

Արցախում առաջիկայում կունենանք ձիթապտղի խոշոր պլանտացիաներ. Արցախի գյուղնախարար

Արցախում առաջիկայում կունենանք ձիթապտղի խոշոր պլանտացիաներ: Այս մասին, այսօր՝ հուլիսի 26-ին, լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ նշել է Արցախի գյուղատնտեսության նախարար Արամ Մխոյանը, հաղորդում է «Արցախպրեսը»:

Նա, մասնավորապես, ներկայացրել է 2016 թվականին գյուղատնտեսության ոլորտում գրանցված հաջողությունները, բացթողումները, ինչպես նաև խոսել ընթացիկ տարվա ձեռքբերումների և անելիքների մասին:

«Արցախի Հանրապետության տարածքում արդեն կան ձիթապտղի փոքր այգիներ. առաջիկայում մենք կունենանք ձիթապտղի խոշոր պլանտացիաներ:

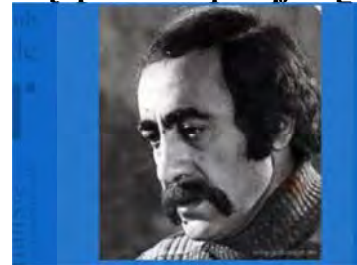
Ձիթապտղի այգիները մեզ կապահովեն, ոչ միայն տեղական բարձրակարգ բուսական յուղով, այլև մենք կունենանք ֆինանսական մեծ հոսքերի հնարավորություններ: Պտղաբուծության մեջ ամենակամուրբեր ճյուղը համարվում է ձիթապտղը: Գյուղատնտեսության հայեցակարգում ունենք պտղաբուծության զարգացման յուրջ ծրագրեր. այնտեղ մեծ տեղ է գրավում ձիթապտղի մշակումը: Ես հավատացած եմ, որ ճիշտ կազմակերպված աշխատանքի շնորհիվ ձիթապտղի այգիները հետագայում կգերազանցեն նոսն այգիներին», -ասել է Ա. Մխոյանը:

Արցախի Հանրապետությունն օգտագործում է մոտավոր 50-60 հազար տոննա հացահատիկ, որի մի մասը, որպես սննդամթերք, մի մասն էլ՝ անասնակեր:

«Արցախում արտադրած հացահատիկի ուղիղ կեսն արտահանում ենք. 20 հազար տոննա արտահանվում է Արցախի գյուղի և գյուղատնտեսության աջակցության հիմնադրամի միջոցով: Սակայն հայտնի է, որ մեր հողօգտագործողները, իրենց անհատական նախաձեռնությամբ իրենք են ուղիղ կապով վաճառք իրականացնում: Ամեն օր հարյուրավոր բեռնատարներ հացահատիկ են տեղափոխում ՀՀ. դրանց իրականացման համար պետությունը հոգում է մի շարք ծախսեր: 60-70 հազար տոննա մենք հացահատիկ ենք արտահանում. բերքի 60-70 տոկոսը եզիպտացորեն է, 50-ը՝ ցորեն ու գարի:

Քանի որ այս տարի մենք ամբարել ենք շուրջ 150 հազար տոննա հացահատիկ, բնականաբար, ավելանալու են նաև արտահանման ծավալները», -ասել է Ա. Մխոյանը:

Մահացել է արձակագիր և կինոդրամատուրգ Ալեքսան Մեխակյանը

77 տարեկանում մահացել է արձակագիր, կինոդրամատուրգ Ալեքսան Մեխակյանը:

Ալեքսան Մեխակյանն ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի ժուռնալիստիկայի բաժինը, սպա՝ Մոսկվայի սցենարիստների և ռեժիսորների բարձրագույն դասընթացները: Հեղինակել է մի շարք դրամաներ, սցենարներ՝ գեղարվեստական և դոկումենտալ ֆիլմերի

համար: Կատարել է նաև մի շարք գրքերի թարգմանություններ:

Մասնավորապես, նա հեղինակ է «Երագախար ավետարան», «Փոքրիկ սրնգահարի ողիսականը», «Այաստան» վեպերի: Թարգմանել է Ֆեոդոր Դոստոևսկու, Լաքսնես Հալդորի ստեղծագործություններից: Արժանացել է «Տարվա լավագույն արձակ» մրցանակի:

«Փաստ». Գուգուշի Երեւանում կայանալիք համերգը հիստերիայի ալիք է բարձրացրել Ադրբեջանում

«Փաստ» օրաթերթը գրում է. «Ադրբեջանական ծագում ունեցող Իրանի ամենահայտնի դերասանուհիներից ու երգչուհիներից մեկը՝ Գուգուշը (քաղաքացիական անունը Ֆաիեզ Աթեշին) Instagram-ի իր էջում գրառում է կատարել օգոստոսի 31-ին Երեւանում կայանալիք համերգի մասին: Երգչուհին իր այդ գրառումը վերնագրել է առանձնացրել է «վերջապես» (#finally) եւ «պատմություն է գրվում» (#historyinthemaking) հեշթեգերով:

Տեղեկացնենք, որ հայտնի երգչուհու այցը Հայաստան մի քանի առումով է հետաքրքիր: Նախ, որ այն հիստերիայի մեծ ալիք է բարձրացրել Ադրբեջանում: 2011-ին, երբ Բաքվում փորձել են կազմակերպել Գուգուշի համերգը, նա հրաժարվել է Ադրբեջան մեկնել առանց իր հայ ընկերոջ, որի պատճառով էլ համերգը չեղյալ է հայտարարվել: Այսինքն, իրանցի արտիստը ազգությամբ հայ զուգընկեր ունենալու պատճառով արդեն իսկ հասցրել է ադրբեջանական սեւ ցուցակում գրանցվել, ինչը նշանակում է, որ այլեւս չի կարող այդ երկիր մեկնել:

Բայց սա, կարծես թե, այնքան է ազդել ադրբեջանական կողմի վրա եւ հիմա էլ սեփականատիրական զգացումից ելնելով մտածում են, որ հայտնի երգչուհին այնուամենայնիվ իրենցն է եւ չի կարող Հայաստանում համերգ տալ:

Ի դեպ, 2000 թվականին ԱՄՆ տեղափոխվելուց հետո սա Գուգուշի առաջին համերգն է նախկին ԽՍՀՄ-ի տարածքում: Հայաստանից հետո, սեպտեմբերի 3-ին երգչուհին ելույթ կունենա նաև Վրաստանի մայրաքաղաքում:

Անշուշտ այս համերգը նշանակալի իրադարձություն է ոչ միայն հայկական շոուբիզնեսի, այլև հանդիսատեսի համար, քանի որ նման հայտնի աստղի ցանկացած ելույթ տարբեր ուղղություններով միանգամից մի քանի շոբայական ռեակցիաներ է առաջացնում: Առավել եւս, երբ նրա իրանցի բազմահազար երկրպագուները այս համերգին ներկա գտնվելու համար պատրաստ են բավականին մեծ գումարներ ծախսել:

Ի դեպ, Մարգահամերգային համալիրում համերգի տոմսի գները սկսվում են 75 դոլարից, իսկ VIP տոմսերի արժեքը 600 դոլար է:

Տեղեկացնենք նաև, որ բացի մշակութային իրադարձությունից Գուգուշի Հայաստան այցը ամենայն հավանականությամբ կդառնա համաշխարհային մամուլի կողմից ամենալուսաբանվածներից մեկը, քանի, որ նա իրոք բազմաշերտ եւ ինքնատիպ անհատականություն է եւ այս գործոնը թե՛ քաղաքական եւ թե՛ այլ նկատառումներից ելնելով չի կարելի անտեսել:

Հավելենք նաև, որ Իրանում տեղի ունեցած հեղափոխությունից հետո, երբ հաստատվեցին կրոնական կարգեր, Գուգուշին արգելեցին ոչ միայն երգել, այլև՝ երկրից դուրս գալ: Երկար տարիներ այդ պայմաններում ապրելուց հետո, 2000 թվականին

նրան վերջապես հաջողվեց մեկնել ԱՄՆ եւ հաստատվել այնտեղ: Եվ չնայած Իրանում ապրող քաղաքացիների գրեթե երկու սերունդ չի տեսել նրան, սակայն ավագ սերնդի կողմից Գուգուշի հանդեպ ունեցած մեծ սերն ու համակրանքը հանգեցրել է նրան, որ բոլոր սերունդներն անգիր երգում են նրա երգերը:

Իսկ անցյալ դարի 70-ականներին Գուգուշը ԽՍՀՄ-ում հայտնի դարձավ պարսիկ ռեժիսոր Փարվիզ Սայադի «Երկար գիշեր» ֆիլմից հետո, որը ցուցադրվեց նաև Հայաստանում:

Առաջին կիսամյակում Արցախում 1144 երեխա է ծնվել

Արցախի Հանրապետության Արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման (ՔԿԱԳ) գործակալության տվյալների համաձայն ընթացիկ տարվա առաջին կիսամյակում Արցախում ծնվել է 1144 երեխա՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 1189-ի փոխարեն:

Այս մասին «Արցախպրես»-ի թղթակցին տեղեկացրել են Արցախի Հանրապետության արդարադատության նախարարության ՔԿԱԳ և նոտարիատի գործակալությունից:

Ամենաշատ ծնունդները գրանցվել է Ստեփանակերտում՝ 477 (նախորդ տարի՝ 487), շրջաններից՝ Մարտակերտում՝ 161, որն համապատասխանում է նախորդ տարվա ցուցանիշի հետ:

Արցախում գրանցվել է ամուսնությունների թվի աճ Արցախի Հանրապետության Արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման (ՔԿԱԳ) գործակալության տվյալների համաձայն ընթացիկ տարվա առաջին կիսամյակում Արցախում գրանցվել է թվով 368 ամուսնություն՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 283-ի փոխարեն:

Այս մասին «Արցախպրես»-ի թղթակցին տեղեկացրել են Արցախի Հանրապետության արդարադատության նախարարության ՔԿԱԳ և նոտարիատի գործակալությունից: Ամենաշատ ամուսնությունները գրանցվել է Ստեփանակերտում՝ 142 (նախորդ տարի՝ 86), շրջաններից՝ Մարտակերտում՝ 52 (նախորդ տարվա ցուցանիշը՝ 40):

Շուշիի Վերին մզկիթի հոգևոր դպրոցի տարածքում հայտնաբերվել է վաղ քրիստոնեական դամբարան-Հուլիսի 7-ին սկսվել են Շուշիի Վերին մզկիթի հոգևոր դպրոցի շենքի վերականգնման աշխատանքները:

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 28 հուլիսի, ԱՐՑԱՒԻՂԲԵՏ: Այս մասին «Արցախպրես»-

ի թղթակցի հետ զրույցում ասել է «Պատմական միջավայրի պահպանության պետական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի փոխտնօրեն Նժդեհ Երանյանը:

«Շենքի հիմքերի ամրացման աշխատանքների ընթացքում օրեր առաջ հայտնաբերվել է վաղ քրիստոնեական դամբարան: Դա բացառիկ հայտնագործություն է

բերդաքաղաքում, հերթական փաստը, որ հերքում է Ադրբեջանի պնդումները Շուշիի կառուցման ժամանակաշրջանի վերաբերյալ:

Մեդրեսեի հիմքի ամրակայման աշխատանքների ժամանակ շինարարների կողմից քարեր են նկատվել, որոնք հեռացնելուց հետո հայտնաբերել են կմախք: Աշխատանքներն այդ փուլում դադարեցրել են և այդ մասին տեղեկացրել մեր ծառայությանը: Տեղում վավերացվել է վաղ քրիստոնեական քարարկղային թաղում: Այդ հատվածում շինարարական աշխատանքները դադարեցվել են: Նախատեսվում է ամբողջությամբ պեղել թաղումը, իսկ շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո այն հնարավոր է ցուցադրվի նույնությամբ»,- մանրամասնել է Ն. Երանյանը: *Artsakhpress.am*

Պարծենում էի, որ Այվազովսկու հետնորդն եմ, սակայն խորապես չեի գիտակցում. Անդրեյ Միլլեր

Մոսկվայի հայկական եկեղեցու առաջնորդարանում Ս. Եզրաս արք.Ներսիսյանն օրերս ընդունել է Հովհաննես Այվազովսկու հետնորդներին, ովքեր ապրում են Ավստրալիայում և ՌԴ են ժամանել մեծանուն նկարչի ծննդյան 200-ամյա հոբելյանին նվիրված միջոցառումներին մասնակցելու նպատակով:

armchurch.info-ի փոխանցմամբ, Սրբազան հայրը հյուրերին ուղեկցեց Մուրբ Պայծառակերպություն Մայր տաճար, որտեղ մոմ վառեցին և ծանոթացան Հայ Եկեղեցու պատմությանը: Եզրաս Սրբազանն առանձնակի ջերմությամբ ցույց տվեց իր աշխատասենյակում պահվող Հ.Այվազովսկու բնանկարը՝ նշելով, որ աշխարհահռչակ ծովանկարիչը եղել է մեծ հայասեր և հայկական թեմաներով բազում կտավներ ունի:

«Իմ ծնողներն ասում էին, որ մենք Այվազովսկու հետնորդներն ենք, ես, անշուշտ, պարծենում էի այդ փաստով, սակայն խորապես չեի գիտակցում, թե ինչ է նշանակում լինել նման մարդու ազգականը: Միայն վերջին տարիներին եմ սկսել իմ արմատներով հետաքրքրվել:

Հայկական մշակույթի և ընդհանրապես հայերի հետ առաջին անգամ եմ շփվում: Դա եղավ այստեղ՝ Մոսկվայի հայկական եկեղեցում: Ես շատ ուրախ եմ, որ բացահայտում եմ մի աշխարհ, որի հետ կապված եմ գենետիկորեն, և որի շնորհիվ պիտի դառնամ իմ արմատները»,- հանդիպման ժամանակ իր տպավորություններն է կիսել Անդրեյ Միլլերը: Նշենք, որ հուլիսի 28-ից 30-ը Թեոդոսիայում սկսվում են Մեծ ծովանկարչի ծննդյան 200-ամյակին նվիրված տոնակատարությունները, որոնց Դրիմի հանրապատեության նախագահ Սերգեյ Ակյոնովի հրավերով մասնակցելու է նաև Ռուսաստանի և Նոր Նախիջևանի հայոց թեմի Առաջնորդ Ս.Եզրաս արք.Ներսիսյանը:

2017 թ. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից հիշարժան տարեթվերի շարքում ընդգրված է Հովհաննես Այվազովսկու հոբելյանը (200-ամյակ): Հայաստանի Ազգային պատկերասրահը ծովանկարչի 200-ամյակի առիթով այս տարվա սեպտեմբերին կազմակերպելու է ցուցահանդես և գիտաժողով:

Հայ ջութակահար Նիկոլայ Մադոյանը Գինեսի ռեկորդակիր է դարձել

Հայ ջութակահար Նիկոլայ Մադոյանը Գինեսի ռեկորդների գրքի ռեկորդակիր է դարձել: Այս մասին Մադոյանը գրել է Facebook-ի իր էջում:

«Հուլիսի 25-ին Գինեսի ռեկորդների գրքի համաշխարհային հանձնաժողովը հաստատեց երաժշտական ռեկորդը, որը ես հաստատել եմ Երեւանում մի քանի ամիս առաջ»,- գրել է նա՝ նշելով, որ այս փոքրիկ հաղթանակը նվիրում է Արցախյան պատերազմի բոլոր վետերաններին:

Այս տարվա փետրվարին Կոմիտասի անվան Կամերային երաժշտության տանը Մադոյանը 33 ժամ (յուրաքանչյուր ժամը մեկ՝ 5 րոպե ընդմիջումով) 59 հայտնի երաժշտական ստեղծագործություն է կատարել:

Արևմտյան Հայաստան

Պոլստ հայոց պատրիարքի ընտրության կազմակերպման նախաձեռնող խումբ է ստեղծվել

Պոլստ հայոց պատրիարքարանում հուլիսի 4-ի երեկոյան տեղի ունեցած ժողովում ստեղծվել է պատրիարքի ընտրության կազմակերպման նախաձեռնող խումբ: Ինչպես տեղեկացնում է Ստամբուլի հայկական «Ակոս»-ը, Պոլստ հայոց պատրիարքարանում տեղի ունեցած ժողովին մասնակցել են հայկական հիմնադրամների ղեկավարներն ու պատրիարքարանի կրոնական ժողովի անդամները: Ժողովի ժամանակ 22 հոգի ընտրվել են որպես պատրիարքի ընտրության կազմակերպման նախաձեռնող խմբի անդամ: Այս խմբի ստեղծմամբ պաշտոնապես մեկնարկես Պոլստ հայոց պատրիարքի ընտրության գործընթացը: Ստեղծված խումբը պետք է հայ համայնքի հետ աշխատանքներ իրականացնի՝ պարզելու ընտրությանը մասնակցող պատվիրակների անունները:

Դինքին սպանողի համար մեզ հրահանգեցին ջերմ մթնոլորտ ստեղծել. թուրք ոստիկան

Հրանտ Դինքի սպանության գործով հերթական դատական նիստի ժամանակ պաշտպանական ճառով հանդես է եկել Սամսուն նահանգի ոստիկաններից Մերթին Բալթան: Թուրքական Cumhuriyet-ի փոխանցմամբ՝ Սամսունի ոստիկաններից Մերթին Բալթան դատարանում ասել է, թե ինքը ներկա է եղել Դինքին սպանած Օզյուն Սամսաթի ձերբակալությանը Սամսունի ավտոկայարանում: «Ոստիկանապետն ինձ ասաց, որ Օզյուն Սամսաթից այստեղ ենք ցուցմունքները վերցնելու: Ես խուզարկեցի Սամսաթին եւ Թուրքիայի դրոշ հայտնաբերեցի, սակայն ոստիկանապետն ասաց, որ թող մնա իր մոտ մինչ գլխավոր դատախազը կլիտսի: Այնուհետ Նահանգապետն ու գլխավոր դատախազը մեզ ասացին, որ այդ երեխայի համար պետք է ջերմ մթնոլորտ ստեղծել, որ մանրամասն պատմի տեղի ունեցածի մասին:

Նաեւ հրահանգեցին տեսադրել այդ ամենը: Մենք էլ լավ ոստիկան խաղացինք ու հիմա ինձ են ամեն ինչի մեջ մեղադրում», - ասել է Մերթին Բալթան:

Թուրքիայից փախչելը ընդամենը գումարի հարց է. Նիշանյանը փախուստից հետո լուսանկար է հրապարակել

Ճագումով հայ, թուրք գրող, լեզվաբան Սեւան Նիշանյանը բանտից փախուստի դիմելուց հետո այսօր լուսանկար է հրապարակել «Facebook»-ի իր էջում եւ այն մակագրել՝ «օրինազանցը»: Նիշանյանը հուլիսի 14-ի առավոտյան դուրս է եկել Ֆոչայի բաց ռեժիմի բանտից եւ այդպես էլ չի վերադարձել. Նա անազատության մեջ էր 2014 թվականից ի վեր: Նիշանյանը Dogan լրատվական գործակալության հետ հեռախոսազրույցում նշել է, որ բանտում չի գտնվում՝ չհաստատելով, սակայն, երկրից հեռանալու մասին տեղեկությունը: «Այլեւս բանտում չեմ եւ վերադառնալու մասին չեմ մտածում: Ես էլ չգիտեմ, թե որտեղ եմ», - ասել է Նիշանյանը:

Թուրքական Hurriyet-ի հետ զրույցում նա նշել է, որ Թուրքիայից փախչելը ընդամենը գումարի հարց է: «3.5 տարին նույնիսկ շատ էր՝ անարդար, անօրինական պատիժների ենթարկվելու համար: Եվս 3 տարի չէի կարող դիմանալ: Ե՛վ այստեղ, եւ՛ արտասահմանում կարող եմ լինել: Որոշ ժամանակ անց արտերկիր էլ կարող եմ մեկնել: Սակայն Թուրքիան մեր երկիրն է: Անշուշտ մի օր վերադառնալու ենք: Թուրքիայից փախչելը շատ հեշտ է: Ինչպես տեսնում եք՝ որոշակի գումարի դիմաց բոլորն էլ կարող են փախչել», - ասել է Նիշանյանը՝ հավելելով, որ 48 ժամ սպասելու կարիք չկա, եւ իրեն արդեն փախած բանտարկյալ կարող են համարել:

Նիշանյանը խոստացել է իր փախուստի մասին մանրամասները ներկայացնել ավելի ուշ: Հիշեցնենք, որ Սեւան Նիշանյանը 11 տարի 6 ամսվա ազատազրկման է դատապարտվել անօրինական շինարարություն իրականացնելու համար: Նա Հայոց ցեղասպանության մասին մշտապես բարձրաձայնել է Թուրքիայում եւ աչքի է ընկել իր անվախ պահվածքով:

Հայաստանին ձեռնառու է Արեւելյան Անատոլիայի՝ Թուրքիայի կազմում գտնվելը. Փորձագետ

Հայաստանի համար ավելի ձեռնառու է, որ Արեւելյան Անատոլիան շարունակի մնալ Թուրքիայի վերահսկողության ներքո: Այս մասին հուլիսի 18-ին լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասաց թուրք-քրդական հակամարտության փորձագետ Կարեն Հովհաննիսյանը:

Նրա հավաստմամբ՝ քրդերը շատ ավելի վտանգավոր են, քան թուրքական կառավարությունը: «Նրանք եւս կարող են մեր դեմ դուրս գալ: Դրա հետ մկետեղ՝ չի կարելի չնշել, որ Թուրքիայի տարածքում բնակվող շատ ծայտյալ հայեր պետություն ստեղծելու հարցում աջակցում են քրդերին», - հստակեցրեց փորձագետը:

Հովհաննիսյանը նշեց, որ մոտ ապագայում թուրքական Հաքարի նահանգը կարող է պետական կարգավիճակ ստանալ, ինչը վերջ կդնի միասնական թուրքական պետության գոյությանը: Փորձագետի խոսքով՝ Թուրքիայի տապալմանն աջակցում է նաև ԱՄՆ-ն, որը զինում է քրդերին: Հովհաննիսյանի կարծիքով՝ Ռուսաստանը քրդերին չի զինում ԱՄՆ-ի հետ իր դիմակայության պատճառով չնայած նախկինում ակտիվորեն աջակցում էր քրդական դիմադրությանը:

Թուրքիայում 110 տարվա հայկական գորգը վաճառքի են հանել 50 հազար դոլարով

Թուրքիայի խոշոր հայտարարությունների կայքերից մեկում հայկական 110-ամյա գորգի վաճառքի հայտարարություն է տրվել:

Գորգի հայտարարության մեջ նշված է, որ գորգը ձեռագործ է, եւ ամբողջովին պահպանված են գույները: Զոջանեի նահանգից Գյոքհան Մեզեր անունով օգտատերը հայկական գորգի համար պահանջում է 50 հազար դոլար:

Թուրքիայում 120 հազար դոլարով հայկական արծաթե գոտի է վաճառքի հանվել

Թուրքիայում ապրանքների ու ծառայությունների ամենախոշոր կայքում հայկական արծաթե գոտու վաճառքի մասին հայտարարություն է տրվել:

Հայտարարության մեջ նշվել է, որ վաճառվում է հայերի կողմից պատրաստված եւ թանկարժեք հին գոտի: Վաճառողը գոտու գինը գրել է 120 հազար դոլար:

Սփյուռք

Վախճանվել է «Մայրիկ» ֆիլմի աստղ Իգարել Սադոյանը

10 ՀՈՒՆԻՍԻ, 16:26

89 տարեկանում վախճանվել է «Մայրիկ» ֆիլմի աստղ Իգարել Սադոյանը: Այս մասին հաղորդում է Nouvelle d'Arménie պարբերականը: Իգարել Սադոյանն Անրի Վերնյի ֆիլմում մարմնավորել է Աննային՝ ժապավենում հանդես գալով Օմար Շերիֆի, Կլաուդիա Կարոլինալեի, Ժակ Ներսիսյանի հետ: Իգարել Սադոյանը հանդես է եկել ավելի քան 50 ֆիլմում եւ 25 թատերական ներկայացումներում, մասնակցել հարյուրից ավելի հեռուստատեսային նախագծերի:

Իգարել Սադոյանը Հայոց ցեղասպանությունը վերապրածների դուստր է, նրա ամուսինը ֆրանսիացի հայտնի դերասան Ժան Բուիզն էր:

Ժորժ Կեպենիկյանը Լիոնի քաղաքապետ է ընտրվել

Լիոնի քաղաքապետարանի քաղաքային խորհուրդը հուլիսի 17-ի նիստի ժամանակ քաղաքապետ է ընտրել հայազգի 68-ամյա Ժորժ Կեպենիկյանին:

Նախկին քաղաքապետ Ժերար Կոլոմն անձամբ էր առաջադրել Կեպենիկյանի թեկնածությունը:

Կեպենիկյանի մասին հայտնի է, որ նա մասնագիտությամբ վիրաբույժ ուրուլոգ է, հայ գաղթականների որդի: Կեպենիկյանը սկզբում հաջողության է հասել մասնագիտական գործունեության մեջ, իսկ հետո սկսել է ակտիվ քարոզել Լիոնի հիվանդանոցներում մշակույթ ներդնելու գաղափարը: Իր գաղափարները նա իրականացրել է Centre Hospitalier Saint-Joseph Saint-Luc հիվանդանոցում, որտեղ 2005-ից սկսած զբաղեցնում է ռազմավարական զարգացման հարցերով տնօրենի պաշտոնը:

Բացի դրանից Կեպենիկյանը ակտիվ մասնակցում էր Հայոց ցեղասպանության ճանաչմանն ուղղված արշավին ու զբաղեցնում արմինստրատորի պաշտոն Բուլուլյան հիմնադրամում:

Կեպենիկյանը միացել է Ժերար Կոլոմի թիմին 2008-ին, քաղաքապետի ընտրությունների ժամանակ: Կոլոմի ընտրվելուց հետո նա դարձել է մշակութային հարցերով առաջին օգնականը:

Լիոնի նոր քաղաքապետ Ժորժ Քեպենիկյանը 1990-ականներին այցելել է Արցախ եւ իր վիրահատություններով կյանքեր փրկել

Լիոնի նոր քաղաքապետ ընտրված բժիշկ Գեորգ (Ժորժ) Քեպենիկյանը 1990-ական թվականներին, ամենաշանք տարիներին մի քանի անգամ այցելել է Հայաստան եւ Արցախ եւ դժվարին վիրահատություններով կյանքեր է փրկել: Նա, մասնավորապես, նշել է.

«Հպարտության զգացումով լսեցի Գեորգին՝ կես միլիոնից ավելի բնակիչ ունեցող Լիոնի Գործադիր իշխանության ղեկավար ընտրվելուն մասին: Իր հետ ծանոթացել եմ Դաշնակցության շարքերում, եւ իր հայրենասիրությունը ներշնչման աղբյուր կարող է լինել շատերի համար:

Թե՛ւ որեւէ քաղաքի պետ չի ընտրվել, բայց այս առթիվ ուզում եմ հպարտանալ նաեւ դաշնակցական մեկ այլ ընկերոջ՝ բժիշկ Կարո Դերձակյանի՝ Հայաստանում իրագործած աշխատանքներով: Նա էլ նույն մասնագիտությունն ունի եւ անկախության առաջին տարիներից ի վեր մինչեւ այսօր, հետեւողականորեն շարունակում է իր ծառայությունը՝ հայրենիքում առողջապահության ոլորտի զարգացման ուղղությամբ:

Ինչպե՛ս չհպարտանամ իմ դաշնակցական մեկ այլ բժիշկ ընկերոջով՝ դոկտոր Հրայր Հովակիմյանով, որ Հայաստանում երեխաների սրտի արատը բուժող վիրահատություններ է անում, միաժամանակ մարզելով երիտասարդ բժիշկների ամբողջ մի սերունդ՝ այդ եւ ընդհանրապես սրտի վիրահատության ոլորտը հասցնելով միջազգային ակնառու մակարդակի»:

Կանադայի Հայ դատի հանձնախումբը կոչ է արել կառավարությանը անհապաղ դադարեցնել զենքի վաճառքը Բաքվին

Կանադայի Հայ դատի հանձնախումբն իր վրդովմունքն է հայտնել՝ տեղեկանալով, որ Կանադայի կառավարությունը թույլ է տվել Տորոնտոյում գտնվող գրահապատ մեքենաների արտադրությամբ զբաղվող «INKAS Armored Vehicle Manufacturing» ընկերությանը՝ բարձրտեխնոլոգիական ռազմական տեխնիկա արտահանել Ադրբեջան:

Կանադայի միջազգային առևտրի հարցերով նախարար Ֆրանսուա Ֆիլիպ Շամպայնին ուղղված նամակում Հայ դատի հանձնախումբը կոչ է արել երկրի կառավարությանը անհապաղ դադարեցնել զենքի տրամադրումն Ադրբեջանին եւ անհրաժեշտ քայլեր ձեռնարկել այդ սխալ որոշումը չեղարկելու ուղղությամբ:

«Նման վտանգավոր զենքերի տրամադրումը այնպիսի «իզոլյ» երկրների ինչպիսին Ադրբեջանն է, խախտում է Կանադայի զենքի արտահանմանը վերաբերող ամենահիմնարար նորմերը եւ լուրջ վտանգ են ստեղծում ներքին եւ տարածաշրջանային կայունության համար», - ասել է հանձնախմբի նախագահ Շահեն Միրաքյանը:

«Մինչ օրս բազմիցս ապացուցվել է, որ Ադրբեջանի վարչակազմը այդ զենքն օգտագործում է ոչ միայն սպառնալիք ստեղծելով Հայաստանի եւ Արցախի խաղաղությանն ու անվտանգությանը, ոչ միայն տարածաշրջանային անկայունություն ստեղծելու, այլեւ այդ երկրի ներսում այլախոհությունը հետապնդելու համար», - հավելել է Միրաքյանը:

«Փաստացի, 2016-ի ապրիլին Ադրբեջանը նոր ձեռքբերված մահացու զինատեսակներով քառօրյա պատերազմ սանձազերծեց, որն ամենամահաբերն էր 1994 թվականի հրադադարի ռեժիմի հաստատումից հետո:

Թույլ տալով զենք արտահանել Ադրբեջան, Կանադան իր ներդրումն է ունենում Ադրբեջանի, Հայաստանի եւ Արցախի միջեւ ռազմական գործողություններին: Նման որոշումները հակասում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում բանակցային գործընթացին ամբողջությամբ աջակցելու Կանադայի պարտավորություններին:

Ինչ վերաբերում է մարդու իրավունքներին, Ադրբեջանը բազմիցս դատապարտվել է հայտնի իրավապաշտպան կառույցների կողմից, ինչպիսիք են Human Rights Watch-ը, Amnesty International-ը՝ այդ երկրում մարդու իրավունքների վիճակի հետ կապված: Ադրբեջանը քննադատվել է երկրում հիմնարար ազատությունները ճնշելու, առաջին հերթին անկախ մամուլի դեմ արձակումների համար», - ընդգծել է նա:

Միջազգային

Չավուչոլու. Անկարան թուրքական գորքերը դուրս չի բերի Կիպրոսից

Թուրքական զինվորները կմնան Կիպրոսում անկախ կիպրյան հարցի շուրջ համաձայնագրի ապահովումից: Այս մասին հայտնել է Թուրքիայի ԱԳ նախարար Մեւլութ Չավուչոլուն, փոխանցում է AP-ը:

Նրա խոսքով, Անկարան չի ընդունի այնպիսի համաձայնագիր, որը նախատեսում է գորքերի դուրս բերում կղզու հյուսիսային մասից, ինչպես Հունաստանն ու Կիպրոսն են պնդում: Ծվեյցարիայում կիպրյան հարցի շուրջ բանակցությունների հերթական փուլից հետո Չավուչոլուն նշել է, որ բոլոր նրանք, «ովքեր երազում են կղզուց թուրքական գորքերի դուրս բերման մասին, պետք է արթնանան»:

Թուրքիան ասորական ուղղափառ եկեղեցու 50 օրյեկտ է առգրավել

Թուրքիայի կառավարությունը ասորական ուղղափառ եկեղեցու սեփականության հիսուն օրյեկտ է առգրավել: Այն գրկվել է տասնյակ եկեղեցիներից, վանքերից եւ գերեզմանատներից՝ Թուրքիայի կառավարության պնդմամբ, ժամկետն անց սեփականության իրավունքի պատճառով, հաղորդում է Daily Mail-ը: Եկեղեցու առաջնորդների խոսքով՝ 1500 տարի առաջ կառուցված երկու վանք է առգրավվել: Վերջին կաթիլը դարձավ հարավերեււյան Թուրքիայում Մոր Գաբրիել վանքի առգրավման դեմ բողոքարկումը մերժելը: Ամեն ինչ սկսվեց նրանից, երբ ազգային ռեեստրը թարմացնելու նպատակով կառավարությունը որոշեց 2008 թվականին Մոր Գաբրիելի եւ մի քանի գյուղերի սահմանները փակել: Հոգեւորականների խոսքով՝ այդ ժամանակ գյուղացիներին հողակտորներն են տրվել, որոնք դարեր շարունակ վանքին են պատկանել: Իսկ վանքի հողը որպես հանրային անտառ է գրանցվել: Նրանց պնդմամբ՝ պաշտոնյաները ցանկանում են վերջնականապես արմատախիլ անել ասորական ուղղափառ եկեղեցին:

Թուրքիայի խորհրդարանի պատգամավորներին այսուհետ կարող են տուգանել Ցեղասպանության մասին խոսելու համար

Թուրքիայի խորհրդարանի կանոնակարգում անակնկալ դրույթներ են հայտնվել. մասնավորապես, պատգամավորներն այսուհետ կարող են տուգանվել Հայոց ցեղասպանության մասին խոսելու համար, հաղորդում է թուրքական «Հյուրիյեթ»-ը: Ըստ այդմ, նշվում է, որ իշխող «Արդարություն և զարգացում» կուսակցության և կոալիցիոն «Ազգային շարժում» կուսակցության կողմից պատրաստվել է երկրի

խորհրդարանում պատգամավորների վարքի, նիստերի կանոնակարգի ու արտաքին տեսքի հետ կապված փոփոխությունների փայտեթ: Դրանց շարքում կա նաեւ թուրք ժողովրդի պատմությունն ու Թուրքիայում ապրող ժողովուրդների ընդհանուր անցյալը վիրավորելու և մեղադրանքներ ներկայացնելու դեպքում պատժամիջոցներ կիրառելու դրույթները: Մասնավորապես, նման դեպքում պատգամավորներին կարող են նիստերից հեռացնել եւ գրկել աշխատավարձի 2/3-ից: «Այս դրույթը թիրախավորում է հենց 19915 թվականի իրադարձությունները «ցեղասպանություն» կոչելու պատգամավորների փորձերը», -նշում է թերթը:

Ծվեղ պատգամավորները Էրդողանին մեղադրել են ցեղասպանություն կատարելու մեջ

Ծվեղիայի խորհրդարանի 5 պատգամավորներ հայց են ներկայացրել Թուրքիայի նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի դեմ՝ նրան ցեղասպանության, մարդկության դեմ հանցագործությունների մեջ մեղադրելով, հայտնում է AFP-ն: Հաղորդվում է, որ ձախ եւ կանաչների կուսակցության պատգամավորների հայցը վերաբերում է երկրի հարավ-արեւելքում քրդերի եւ թուրքերի միջեւ հակամարտությանը: Հայցում հիշատակվում է նաեւ Թուրքիայի վարչապետ Բինալի Յըլդըրըմը: Ծվեղիայի օրանսդրության համաձայն, որն ընդունվել է 2014 թվականին, երկրի դատավորները կարող են գործեր քննել մարդկության դեմ ենթադրվող հանցագործությունների համար՝ անկախ այն հանգամանքից որտեղ են դրանք կատարվել կամ ում կողմից: Ծվեղիայի դատախազությունից հայտարարել են, որ ներկա պահին որոշում են՝ նախաքննություն սկսել, թե ոչ: Եթե դատախազները որոշեն քննություն սկսել, կարող են Էրդողանին կալանավորելու օրդեր տալ: Օրենսդիրները նաեւ հույս ունեն, որ եվրոպական մյուս երկրների գործընկերները կհետևեն իրենց օրինակին:

Աշխարհում փաստացի արդեն քրդական երկու պետություն գոյություն ունի. փորձագետ

Աշխարհում փաստացի գոյություն ունի առնվազն երկու քրդական պետություն. մեկը Հյուսիսային Իրաքի, մյուսը՝ Միդիայի տարածքում է: Այս մասին հուլիսի 18-ին լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասաց թուրք-քրդական հակամարտության փորձագետ Կարեն Հովհաննիսյանը: Նրա խոսքով՝ Միդիայի տարածքում ձեւավորված քրդական պետությունը վերջերս է ստեղծվել: «Մայիսից սկսած եւ

սիրիացի, եւ իրաքցի քրդերը սկսել են զբաղվել սեփական պետության ձեւավորմամբ: Դրանով հանդերձ՝ Իրաքյան Զուրդիստանը թուրքական իշխանությունների հետ բավական լավ հարաբերություններ ունի: Համենայն դեպս, նրա դեկավարության հետ», - նշեց Հովհաննիսյանը:

Մակայն փորձագետը նկատեց, որ Թուրքիայի եւ Իրաքյան Զուրդիստանի միջեւ հարաբերությունները կտրուկ վատթարացան՝ Հյուսիսային Իրաքի տարածքում սեպտեմբերին անկախության հանրաքվե անցկացնելու լուրերից հետո: «Ամենահետաքրքիրն այն է, որ քրդական իշխանությունների այդ հայտարարությանն արձագանքեցին ոչ թե Իրաքի կենտրոնական իշխանությունները, այլ Թուրքիան՝ Էրդոհանի գլխավորությամբ», - ասաց նա:

Կարեն Հովհաննիսյանը շատ հավանական է համարում քրդական պետության ստեղծումը կամ թեկուզ ապագայում միավորումը: Որպես օրինակ՝ նա խոսել է Հաքարի նահանգի մասին, որը Թուրքիայի հարավ-արեւելքում է եւ սահմանակից է Իրանին ու Իրաքին: Այդ տարածքում համեմատաբար վերջերս Թուրքիայից անկախ քրդական միավորում ստեղծելու փորձ ձեռնարկվեց, որը հրաժարվեց թուրքական լիրաներ օգտագործելուց, բանկոմատների ծառայություններից եւ այլն:

«Որպես պատիժ՝ թուրքական իշխանությունները փորձեցին չվճարել տվյալ տարածքում բանկվոդ մարդկանց աշխատավարձերն ու կենսաթոշակները: Թուրքական իշխանություններին հաջողվեց հայտնաբերել, ապա վերահսկողության տակ վերցնել կամ արտաքին աշխարհից առհասարակ մեկուսացնել առաջնորդներին, որոնք կազմակերպել ու գլխավորել են Հաքարիի ակցիան», - հավելեց փորձագետը:

Իրանը հաստատել է Նուրդուզ-Մեդրի սահմանային կետի գործածումը

Իրանի խորհրդարանը հաստատել է Նուրդուզ-Մեդրի սահմանային կետի համատեղ գործածումը Իրանի ու Հայաստանի քաղաքացիների համար:

Հուլիսի 19-ի բաց նիստի ժամանակ խորհրդարանը դիտարկել է Նուրդուզ-Մեդրի սահմանային կետի համատեղ գործածման մասին Իրանի ու Հայաստանի կառավարությունների միջեւ համաձայնագրի մասին օրինագիծը, հայտնում է Mehr գործակալությունը:

Օրինագիծին կողմ է քվեարկել 145 մարդ, դեմ՝ 3, եւ 3-ը ձեռնպահ են մնացել:

Կոնգրեսականներ. Էրդոհանը պետք է ներդրություն խնդրի իր թիկնապահների վարքագծի համար

Թուրքիայի նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդոհանին չպետք է ընդունեն ԱՄՆ-ում քանի դեռ նա ներդրություն չի խնդրել իր թիկնապահների վարքագծի համար: Այս մասին հայտնել է

կոնգրեսական Դանա Ռոխրաբախերը, ելույթ ունենալով Վաշինգտոնում խոսքի ազատության պաշտպանությանը նվիրված բողոքի ակցիայի ժամանակ, որը կազմակերպել էին Վաշինգտոնում Էրդոհանի թիկնապահների հարձակումից տուժածները:

«Մենք կանգ չենք առնի, քանի դեռ Թուրքիայում ստեղծված բռնապետության դեմ հաղթանակ չտարվի», - հայտնել է նա: Ռոխրաբախերը շեշտել է, որ Էրդոհանը Վաշինգտոնում ծեծել է մարդկանց, բայց դա ոչինչ է այն դաժանության համեմատ, որը նա դրսևորում է Թուրքիայում իր սեփական ժողովրդի նկատմամբ:

Թուրքիայի ժողովրդին առաջնորդում է «մի մարդ, որը ուզում է Թուրքիան վերածել իսլամական բռնապետության»: Նրա կարծիքն աջակցել է նաև կոնգրեսական Թեդ Պոն: Նրա խոսքով Վաշինգտոնում տեղի ունեցած միջադեպի մասնակիցները պետք է պատասխանատվության ենթարկվեն, իսկ Էրդոհանը պետք է ներդրություն խնդրի: «Տագնապահարույց է, որ մարդը վերցրել է Թուրքիայի քաղաքացիների մի խմբի ու երկիրը բռնապետության վերածել»:

Հիշեցնենք, որ Վաշինգտոնի ոստիկանությունը տրամադրել է 18 անձի կալանավորման օրդեր՝ Վաշինգտոնում մայիսի 16-ին խաղաղ ցուցարարների վրա հարձակվելու մեղադրանքով: Այդ 18 անձերից են անվտանգության 9 աշխատակիցներ ու 3 թուրք ոստիկաններ:

ԱՄՆ կոնգրեսականը Պետդեպարտամենտին կոչ է արել պահանջել թուրք թիկնապահների արտահանձնումը

ԱՄՆ կոնգրեսի անդամ Ջեյմս Մակգովերը Պետդեպարտամենտին կոչ է արել պահանջել Վաշինգտոնում Թուրքիայի դեսպանատան դիմաց խաղաղ ցուցարարների վա հարձակման մեջ մեղավորների արտահանձնումը:

Ելույթ ունենալով Վաշինգտոնում խոսքի ազատության պաշտպանությանն ուղղված բողոքի ակցիայի ընթացքում, որը կազմակերպել էին Թուրքիայի նախագահի թիկնապահների հարձակումից տուժածները, կոնգրեսականը նշել է, որ այդ ցնցող միջադեպի ընթացքում թուրքական կառավարությունը «փորձել է խախտել մեր իրավունքները»:

Կոնգրեսականը շեշտել է, որ թուրք թիկնապահները ցույց են տվել իրենց կոշտությունը, բախվելով մարդկանց հետ, «որոնք համամիտ չէին նրանց հետ, մարդկանց հետ, ովքեր հավատում են Հայոց ցեղասպանության իրողությանը, Թուրքիայում կրոնի ազատությանը, փոքրամասնությունների իրավունքներին»: «Այսօր մենք այստեղ կողմ ենք

արտահայտվում խոսքի ազատությանը, մենք իրականացնում ենք բողոքի խաղաղ ակցիաների անցկացման իրավունքը»,- ասել է նա:

Եթե հեղաշրջումը հաջողվեր, Թուրքիայի արեւելքում հայկական պետություն էր ստեղծվելու. թուրք դատախազ

Թուրքիայի նախկին ռազմական դատախազ Ահմեդ Չեքին սկանդալային հայտարարություն է արել հեղաշրջման փորձի հետ կապված:

Թուրքական Yeni Akit-ի փոխանցմամբ՝ Ահմեդ Չեքին հայտարարել է, որ եթե 2016-ի հուլիսի 15-ի հեղաշրջման փորձը հաջողվեր, Թուրքիայի արեւելքում հայկական, իսկ հարավ-արեւելքում՝ քրդական պետություն էր ստեղծվելու:

Նա շեշտել է, թե Թուրքիան մի քանի մասի բաժանվելուց հետո թուրքական մասը կառավարվելու էր ԱՄՆ-ի հատուկ ծառայությունների կողմից: Նախկին դատախազը նաև հավելել է, թե գյուլենականները հեղաշրջումից հետո կոտորելու էին իրենց հակառակորդներին ու թալանելու էին նրանց ունեցվածքը:

Ինչո՞ւ են չինացի ուսանողները սկսել հայերեն սովորել

2012 թվականին չինացի ուսանողուհի Հե Յանգն ապագայի հստակ ծրագրեր ունենալով՝ ավարտել Պեկինում Միջազգային հարաբերությունների համալսարանը եւ աշխատանքի անցնել Չինաստանի ԱԳՆ-ում:

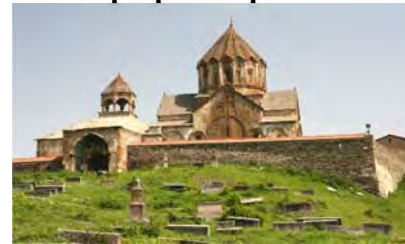
Հինգ տարի անց նրա կյանքը հեռու է իր իսկ ծրագրերից: Այժմ Հե Յանգը սովորում է Երեւանի պետական համալսարանում, որտեղ հայերեն է ուսումնասիրում, գրում է South China Morning Post-ը:

«Այն ընթացքում, երբ Պեկինը նոր աշխարհակարգ ստեղծելու հույս ունի, տաղանդների պահանջարկը, որոնք կարող են խոսել այնպիսի լեզվով, ինչպես հայերենն է, մեծանում է: Ժամանակին աշխարհի կենտրոնը համարվող, բարբարոսներով շրջապատված Չինաստանը գրավվում է Եվրասիայից Աֆրիկա ձգվող երկրների լեզուների ուսումնասիրությամբ», - ասվում է հոդվածում:

Նման քաղաքականության համար խթան է հանդիսանում Չինաստանի նախագահ Սի Ցզինպինի՝ հին Մետաքսե ճանապարհի առեւտրային ճանապարհները վերականգնելու նախաձեռնությունը: Այսպիսով, կառավարության աջակցությամբ, հազարավոր չինացի ուսանողներ լեզու ուսումնասիրելու համար մեկնել են նախագծին մասնակցող երկրներ: Չինաստանի համալսարաններում սկսել են դասավանդել ոչ միայն սովորական դարձած ֆրանսերենն ու իսպաներենը, այլև լեզուներ որոնց մասին մինչ այդ Չինաստանում քչերը գիտեին:

Մշակույթ

Պրոֆեսոր. Գանձասարի եկեղեցին 777 տարեկան է դառնում

Առաջիկա կիրակի լրանում է 777-րդ տարեդարձը՝ Արցախի Գանձասար եկեղեցու օծման օրվանից: Այս մասին լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ հուլիսի 21-ին հայտնել է Գրկանության ինստիտուտի տնօրեն, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Վարդան Դերիկյանը:

Պրոֆեսորը նշել է, որ Գանձասարի եկեղեցին կառուցվել էր Գրիգոր Լուսավորչի պատվին:

«Գրիգոր Լուսավորչին նվիրված բոլոր եկեղեցիներում Վարդավառի օրը տոնակատարություններ են իրականացվում», - ասել է Դերիկյանը:

Գրականության ինստիտուտի տնօրենը լրագրողներին պատմել է, թե ինչպես էին Վարդավառը տոնում Ղարաբաղյան պատերազմի տարիներին հենց Ղարաբաղում, մասնավորապես Գանձասարում:

«1990-1994 թթ. ես Լեռնային Ղարաբաղում եմ դիմավորել Վարդավառի բոլոր տոնակատարությունները: Դրանք արտահայտում էին այն իրականությունը, այն հոգեվիճակը, որը տիրում էր այնտեղ», - ասել է Դերիկյանը:

Փարվին Էթեսամի

Էննա Քեզիշանյան

Բանաստեղծուհին Փարվին Էթեսամին ծնվել է 1906 թվականի մարտի 15-ին՝ Թավրիզում: Նրա հայրը՝ Յուսեֆ Էթեսամին՝ ակնավոր գրականագետ էր, ինչի բերումով մանուկ հասակից աղջնակը հաղորդակցվում էր մեծ բանաստեղծների կյանքին ու ստեղծագործություններին: Մանկության եւ պատանեկության տարիներին Փարվինը հոր հետ հաճախ էր ճամփորդում Իրանի տարբեր նահանգներ և արտասահման՝ դաստիարակվելով ու կրթվելով ժամանակի գիտնականների ու գրականագետների հետ անմիջական շփումներից: Հոր հետ տեղափոխվելով Թեհրան, Փարվինը կրթություն ստացավ տեղի ամերիկյան դպրոցում՝ որից հետո ամուսնացավ հորեղբոր որդու հետ: Ամուսնու հետ տեղափոխվեցին Քերմանշահ քաղաք՝ սակայն Փարվինը երկու ամիս հետո վերադարձավ հայրական տուն՝ իսկ ինն ամիս անց պաշտոնապես ամուսնալուծվեց: Ապրելով գրական և հոգևոր ընտանիքում, Փարվինի նուրբ, բանաստեղծական հոգին չէր կարող համակերպվել ոստիկանին հարիր կարգ ու կանոնով ապրող, աշխարհիկ վայելքներով տարված ոստիկանի հետ: Բնականաբար նրանց ամուսնությունը դատապարտված էր: Նա որոշ ժամանակ աշխատելով Թեհրանի բարձրագույն ինստիտուտում՝ որպես գրադարանավար, միաժամանակ շարունակում էր ստեղծագործել՝ սակայն շուտով ծանր հիվանդացավ և 1941 թվականի ապրիլի 6-ին կնքեց իր մահկանացուն: Նրա մարմինն ամփոփված է Դոմում գտնվող Փեիլվիների ընտանեկան գերեզմանատանը՝ հոր կողքին:

Փարվին Էթեսամին բանաստեղծություններ գրել է դեռևս յոթ տարեկան հասակից: Նրա բնածին տաղանդը և բանաստեղծական ապշեցուցիչ մտածողությունը զարմացնում էին հոր հետ առնչվող գիտնականներին ու մտավորականներին: Նրա դիվանը՝ որում ընդգրկված են քսիդները՝ մասնավորապես և թանախները՝ մինչ օրս 8 հազար օրինակով մի քանի անգամ վերատպվել է: Փարվինը մահվանից մի քանի տարի առաջ այրել էր իր դիվանը՝ ուստի հետագայում հրատարակված որոշ

բանաստեղծություններ պահպանվել են հոր կողմից հրատարակվող «Բահար» ամսագրում: Մայեթջոշարա Բահարը Փարվինի դիվանի նախաբանում գրել է՝ «Այս դիվանում համադրված են խոսքի և բանականության երկու տարբեր ժանրեր» որոնք միասին ներկայացնում են մեկ ընդհանուր ամբողջականություն: Փարվինի գրական ոճն անչափ ինքնատիպ և գրավիչ է՝ քանի որ դրանցում համատեղված են Խորասանի կամ Նասեր Խոսրովի գրական ու իրաքյան, կամ ֆարս ոճերը՝ որոնք յուրահատուկ էին Հաֆեզին և Սաադիին»: Պահպանելով ավանդական ու դասական ոճը՝ խոսքի և արտահայտչամիջոցների հարցում, Փարվին Էթեսամին առավել արդիական ազատ ոճի կողմնակից էր: Փարվինի միտքն ամբողջովին ազատ ու անկախ էր՝ յի խոհափիլիսոփայական գաղափարներով և ժամանակակից մտածողությամբ:

Արվեստի և խոսքի օրրան Իրանում բոլորովին էլ տարօրինակ չէ տղամարդ գրողների և բանաստեղծների առկայությունը՝ սակայն տաղանդիկ խոսքի վարպետության և գաղափարային առումով՝ որպես կին ստեղծագործող, Փարվինն աննախադեպ երևույթ է: Նա օժտված էր բանաստեղծին հատուկ բոլոր շնորհներով: Նեզամի Արուզին այս առնչությամբ ասել է՝ «Գուցե Փարվինն անգիր չէր հիշում դասական բանաստեղծներից տասներկու հազար բեյթ»՝ սակայն իր ստեղծագործություններում այնքան արտահայտություններ բառեր և համեմատություններ էր կիրառում՝ որ միայն այդքան էլ բավական է»: Փարվին Էթեսամի միայն «Արցունքի ճամփորդությունը» բանաստեղծությունը կարողավ կարելի է պատկերացում կազմել ասվածի մասին: Նրա բանաստեղծություններն ընթերցվում են ամենուրեք՝ պաշտոնական՝ ուրախության և սգո արարողություններում՝ երիտասարդներին և մանուկներին դաստիարակելիս ու խրատելիս և այլն: Իրանցիները Փարվինի ստեղծագործություններին ծանոթանում են դեռևս դպրոցից՝ քանզի դրանք ընդգրկված են պարտադիր ուսումնական ծրագրերում: Ժամանակակից դասականներից ոչ մեկի ստեղծագործությունները նրա ստեղծագործությունների նման սիրված չեն և ժողովրդականություն չեն վայելում:

Փարվինը բարոյական և հասարակական խնդիրներ արծարծող պոետ է: Նա տարրական պարագաների՝ կենդանիների՝ թռչունների՝ թելի և ասեղի՝ ցորենի ու ոսպի հատիկի միջոցով լավագույնս նկարագրում է կեղեքվածների և չքավորների վիճակն ու նրանց խնդիրները: «Սաբայից մինչև Նիմա» գրքի հեղինակը գրում է՝ «Նա չի գրում անձնական ցանկությունների» կանացի սիրո և խառնվածքի մասին՝ փիլիսոփայական ուղղություններից գաղափար չունի և չի ձգտում քարոզել կամ հերքել որևէ ուղղություն՝ այլ ցանկանում է իր բանաստեղծության և տաղանդի միջոցով բարեփոխել բարոյականությունն ու հասարակությունը»:

Փարվինն ապրեց ընդամենը երեսուհինգ տարի՝ սակայն համարվեց Ֆորուզ Ֆառուխգադից և Միմին Բեհրահանից առաջ եղած իրանցի ամենամեծ և տաղանդավոր բանաստեղծուհին: Համարձակորեն կարելի է ասել՝ որ նրա ստեղծագործություններում չկա գաղափարների կրկնություն՝ ինչն ուրիշների մոտ սկսվել էր դեռևս նրանից ստանկյակ տարիներ առաջ:

Յուրքանցյուր տարի մարտի 15-ին Իրանում նշվում է այդ երկրի հանրաճանաչ, տաղանդավոր բանաստեղծուհի Փարվին Էթեսամի ծննդյան տարեկիցը:

Թռչիքի երազանք

Թռչելու իդոժով աղավնու մի ձագ
Բացեց թևերը մի օր համարձակ,
Ճյուղից-ճյուղ թռավ, որ հասնի պուրակ՝
Տանիքից թռավ մինչև առվի ափ:
Մակայն այդ ճամփան շատ երկար թվաց,
Ամեն ինչ մթնեց ացքերի առաջ,
Ահ ու սարսափից տեղում քարացավ,
Հոգնած ու տանջված կես ճամփին մնաց:

Մերթ մտամոլոր չորս կողմն էր նայում,
Մեկ էլ գլուխը թևի տակ առնում՝
Ոչ եղածի հետ կարող էր հաշտվել,
Ոչ էլ կարող էր դեպի ետ թռչել:
Չէր հասկանում, թե ինչ եղավ իր հետ՝
Տան ճանապարհը կորցրել էր անհետ:
Երեկոն իջավ, քաղցած էր, ծարավ
Եվ նույնիսկ քունը ացքերից փախավ:
Թուլացած ընկավ, վախից կծկված.
- Մայրիկ ջան, ո՞ր ես,- ողջ ուժով ճչաց:
Մոտակա ծառից մայրն այսպես խոսեց.
- Մեծամտության վերջը դա է հենց,
Մեծամիտները ընկնում են այդպես:
Թռչելու համար դու դեռ շատ փոքր ես
Համբերություն ու խելք պիտի ձեռք բերես:
Թռչել քեզ համար դեռ վաղ է, դժվար,
Սկսնակները միշտ ընկնում են վար:
Ժամանակը կտա համարձակություն,
Չանքն ու եռանդը՝ թևեր ու փետուր:
Դեռ սիրող թույլ է, մարմինը՝ տկար
Ճակատագրի խաղերը՝ ներկա,
Դու դեռ չես եղել փողոց ու կտուր,
Չես տեսել վանդակում տանջվող իզուր՝
Երեխաների հաճույքի համար:
Տես մտքերով փորձ ձեռք չես բերի,
Չես կարող կյանքում դու առաջ քայլել,
Թե չունես պաշար գիտելիքների:
Կյանքի դասերը պետք է լավ սերտել՝
Նախ ամուր կանգնել ոտքերի վրա,
Ապա թռչելու մասին մտածել:
Անհնար է առանց թևերի թռչել,
Ճախրելուց բացի կա նաև ընկնել:

Գամբանական

Այժմ սև հողն է բարձր բանաստեղծի,
Ով բարձր էր գրական անդաստանում
Եվ քաղցր էր իր խոսքն ու սիրելի,
Թեև քաղցրություն չհաշակեց կյանքում:
Խոսքերով հարուստ այնքան ու բառերով, սակայն
Հանգուցյալին տրվող աղոթք ու Յասին¹ է մուրում,
Թող բարեկամները միշտ հիշեն նրան.
Տխուր է այն սիրտը, որ չունի բարեկամ,
Աչքի մեջ հողը շատ է տառապալի,
Իսկ քարը կրծքին ծանր է անտանելի:
Այս մահիճի տեսքից նա՝ դասեր կառնի
Ով ճիշտը տեսնելու ունակ այք ունի:
Ով էլ որ լինես, որտեղից էլ գաս
Սա է լինելու կայնանդ վերջին:
Մարդը, որքան էլ ծով լինի անտակ,
Անճարակ է դառնում այս սահմանին:
Լուռ հանձնվելն է լուծումը միակ,
Հնազանդվելը պատգամին վերին:
Ծնել, սպանել և հանձնել հողին՝
Հնազույն ավանդույթն է աշխարհի,
Այս տանջարանում նա է երջանիկ,
Ով ամոքել է կյանքում գեթ մեկին:
***

Հոգևոր մի այր հարցրեց իր որդուն.
-Գիտե՞ս ինչ է նշանակում մահնեղական լինել.
Կյանքի բանալի է, բարեպաշտություն,
Ազնվություն է, չվնասել, մարդկանց ծառայել:
-Այդ բնորոշմամբ ,-տղան ասաց,-մեր քաղաքում
Մի մահնեղական կա միայն, ես հայ է նա էլ:

¹ Դուրանի սուրաններից, որը հաճախ ընթերցվում է մահամերձ հիվանդի սնարին:

چکیده کتاب تاریخ آرتساخ (قره باغ)

(۱۷)

نگارش: دکتر ادیک باغداساریان

شدهای از اسناد و مطالب مربوط به تنازع بقاء آرتساخ

نشست سوم

۳۰ آوریل ۱۹۲۰ سومین جلسه هیئت دولت موقت آرتساخ برگزار شد. رئیس جلسه: آرسن میکایلیان، منشی: آ. ترگریگوریان.

دستور جلسه

۱- گزارش ن. ناسیبیان (نماینده جرابرد)

۲- پذیرش نمایندگان شوشی

۳- گماشتن مقامات

۴- مسئله خواروبار

۵- مسئله مهاجران

۶- انتخاب رئیس

گزارش ن. ناسیبیان: تا وقتی که آسکران در دست ما بود، اوضاع به اندازه کافی مناسب بود. اما وضع خاچن پس از سقوط آسکران کلاً تغییر کرد. در اثر ازدحام و وحشت جمعیت اولین روستاهای تصرف شده به وسیله دشمن در میان گروه‌های نظامی دچار نگرانی شدند و هر یک از آنان در پی حمایت از خانواده خود برآمد. جبهه‌ها بتدریج خالی می‌شد و به طرف بالوجا- سونزیکا عقب‌نشینی کردند. یک رشته از روستاها توسط دشمن به آتش کشیده شد و اگر چه دشمن نیروهای زیادی را بر علیه روستاها بسیج نکرده بود اما به علت ضعف مقاومت بسیاری از روستاها به آتش کشیده می‌شد. به همین ترتیب روستاهای بالوجا، غریشباغ، نوراگیوغ، مهدیشن، پاهلور، جامیلو طعمه آتش شدند. وقتی که ساکنان روستاهای در معرض خطر راهی مناطق امن‌تر می‌گردند، در آنوقت این جنجال و آشوب فروکش می‌کند و سپاهیان متوجه امر شده از اوضاع آگاهی می‌یابند.

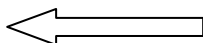
ششصد- هفتصد نفر جمع می‌شوند و جبهه را سر پا نگه می‌دارند. در این زمان بود که تقاضای دولت موقت برای انتخاب نمایندگان کنگره دریافت می‌گردد. کنگره در روز ۲۷ آوریل در اقدام برگزار می‌شود و قطعنامه معروف آشنا بر همه شما صادر شده نمایندگان اعزامی به تفلیس برگزیده می‌شوند. نمایندگان گلستان به علت وضعیت جنگی موفق نمی‌شوند در کنگره شرکت نمایند. همین شرایط در روستاها نیز حاکم بود... گلستان در صدد انعقاد پیمان صلح بود و به همین علت هیئتی متشکل از ۱۰۰ نماینده اعزام کرد لیکن ترکها اکثر آنان را کشتند و بقیه را مورد شکنجه قرار دادند. سه بار این تلاش صورت گرفت اما نتیجه مثبتی نداشت. ترکها زمانی که به گناشن نزدیک شدند روستائیان اجباراً "پرچم سفید بلند کردند، آنها به روستا نزدیک شده خواستار تحویل سلاحها می‌شوند اهالی گناشن تا حدی به این درخواست عمل می‌کنند و در این زمان ترکها به روستا حمله می‌کنند و وحشیگری و قتل و غارت بوقوع می‌پیوندد. جوانان خشمگین به سلاح متوسل می‌شوند و ترکها را مجبور به عقب نشینی می‌کنند و ارمنیان منطقه مجبور می‌شوند سوارهایی برای درخواست کمک از قشون ارمنی به باسارگچار بفرستند. قشون ارمنی اعلام می‌کنند که اگر چه دستوری از طرف دولت دریافت نکرده‌اند اما حتماً "به کمک خواهند شتافت... پس از آن ترکها چند بار درخواست صلح می‌کنند... چنانکه اطلاع داریم در ناحیه گلستان و گناشن قحطی کامل است... وضعیت مهاجران و پناهندگان در خاچن رضایت‌بخش نیست. اهالی ۲۲ روستا مهاجرت کرده‌اند، امکانات ناکافی است و به زحمت می‌توانند به تهیدستان غذا برسانند. شمار پناهندگان در خاچن به ۱۵۰۰ نفر می‌رسد...

رئیس مسئله نمایندگان را یادآوری می‌کند.

- پاسخی به نامه ما توسط نمایندگان بازگشته از تفلیس نرسیده است. آنها در خاچن تنها برای چند دقیقه با اهالی ارمنی منطقه دیداری داشته‌اند. همراهان تنها روستاهای... ترکها را به آنان نشان داده‌اند. ولی زمانی که نمایندگان ارمنی پیشنهاد کردند تا روستاهای ارمنی را هم بازدید کنند، آنها به بهانه نداشتن وقت موافقت نکردند. سپس آنها از روستاهای ترک نشین به توجور رفتند. اینکه چرا به نامه ما جواب نداده‌اند تنها میتوان حدس و گمان کرد. لازم است به دولت ارمنستان اطلاع داد که هیئت وظیفه خود را در قبال مردم ارمنی انجام نداده است...

رئیس:

منشی: (امضاء)

وجود ندارد و مشورتی در مورد مسئله چراگاه صورت نگرفته است لیکن فکر می‌کنم این امر را منوط به شرایطی می‌توان مجاز دانست.

رئیس:

منشی: (امضاء)

نشست چهارم

۲ ماه مه ۱۹۲۰ نشست مشورتی دولت موقت آرتساخ در ساروشن برگزار شد که هاکوپ ترهاکوپیان نماینده مجلس جمهوری ارمنستان در آن شرکت داشت.

جلسه مشورتی نخست به بررسی مسئله نمایندگان اعزامی به تفلیس پرداختند. یادآوری شد که هیئت نمایندگی پس از ملاقات با نمایندگان تفلیس از طریق شوشی راهی تفلیس خواهد شد.

آنگاه هاکوپ ترهاکوپیان نماینده مجلس جمهوری ارمنستان درباره مسئله آرتساخ و زانگور گزارش می‌دهد و یادآور می‌شود که آرتساخ و زانگور جدا از هم نیستند، وقتی که آرتساخ می‌گوئیم، زانگور هم استنباط می‌کنیم، زیرا اینها بخش‌های جدایی ناپذیر هستند. هرگونه اتفاقی که در آرتساخ و زانگور می‌افتد کلیه ارمنیان ساکن قلسرو جمهوری ارمنستان را نگران می‌سازد. جمهوری ارمنستان را نمی‌توان بدون آرتساخ و زانگور تجسم کرد و بر همه ما آشکار است که آذربایجان نیز نظر مشابهی نسبت به آرتساخ دارد. مسئله آرتساخ تنها از طریق جنگ قابل حل است. برای ما نظر مردم آرتساخ و زانگور نسبت به این مسئله اهمیت دارد، آیا آنها آماده فداکاری هستند که لازمه جنگ است، روحیه مردم چگونه است، آیا آنها می‌توانند محرومیت‌ها و مشکلات مادی و معنوی ناشی از جنگ را بدوش بکشند؟

موضعگیری دولت‌های متفق این است: انگلیسیان تاکید و اصرار دارند که آرتساخ و زانگور به آذربایجان ملحق شوند. آنها پس از جنگهای موفقیت آمیز ما نسبت به زانگور کوتاه آمدند، اما در قبال آرتساخ کماکان روی نظر قبلی خود تاکید دارند. با این حال معتقدیم که در مورد مسئله آرتساخ نیز همانگونه عمل خواهند کرد. ما نمی‌توانیم در دو جبهه بجنگیم زیرا تمام نیروی خود را باید در جبهه ترکیه متمرکز کنیم. ما تنها با مهمات و ساز و برگ و پول به آرتساخ کمک خواهیم کرد. حتی این احتمال وجود دارد که در صورت پیروزی ما هم در تقاضای خود پافشاری کنند. دولت ارمنستان نیروی بلشویکها را هم در نظر دارد و نیروی آنها مورد توجه متفقین هم می‌باشد.

آنگاه تصمیمات زیر اتخاذ شد:

۱- هیئت نمایندگی فردا با دریافت ۳۰/۰۰۰ روبل خرج سفر عزیمت می‌کند... از دولت ارمنستان نیز درخواست شود در صورت نیاز ۵۰/۰۰۰ روبل در مرزها به نمایندگان کمک مالی دهد... هیئت نمایندگی مواد قطعنامه کنگره نهم ارمنیان آرتساخ را محور مذاکرات خود قرار می‌دهد.

۲- جلسه بعدی دولت در روستای تاغاورت برگزار خواهد شد و مسئولین بخش‌ها گزارشهای کتبی خود را ارائه خواهند داد.

۳- اعزام گریگور قاراگیوزیان به عنوان نماینده دولت موقت به جرابرد، تا همراه اسرائیل فولیکوخیان و آرام وردیان اقدام به تشکیل اداره سیاسی محلی نماید.

هاکوپ ترهاکوپیان عضو مجلس ارمنستان پیشنهاد می‌کند که

مسائل زیر در دستور جلسه قرار گیرد:

۱- روابط متقابل زانگور و آرتساخ

۲- مسئله چراگاه گله‌ها

نماینده بخش سیاسی ارمنستان پاسخ می‌دهد که فعلاً ارتباطی با زانگور

نشست پنجم

روز ۵ مه ۱۹۲۰ جلسه پنجم هیئت دولت موقت آرتساخ تشکیل شد. رئیس جلسه: آرسن میکابلیان نماینده بخش سیاسی جمهوری ارمنستان، منشی ت. ترگریگوریان.

دستور جلسه

۱- انتخاب رئیس دولت

۲- گزارش بخش‌ها

۳- دادن نامه‌های لازم به هیئت نمایندگی اعزامی به تفلیس

۴- روابط متقابل آرتساخ و زانگور

۵- مسئله کوچ گله‌ها.

با توجه به این شرایط که نماینده سیاسی جمهوری ارمنستان همیشه باید به ستاد فرماندهی نزدیک باشد، لذا او را باید از مقام ریاست دولت موقت معاف کرد. طی رای‌گیری مخفی آستوازادور آودیسیان به عنوان رئیس دولت موقت انتخاب شد.

سپس مسئولین بخش‌ها گزارشهای خود را خطاب به کمیسره‌های مرتبط دولت ارمنستان قرائت کردند.

مقرر شد روی اوراق عنوان ج.ا. (جمهوری ارمنستان به زبان ارمنی) چاپ شود. همچنین تصمیم گرفته شد گزارشی در مورد اوضاع آرتساخ برای شورای وزیران جمهوری ارمنستان ارسال گردد و برای تهیه آن گروهی به این شرح انتخاب شد: آرشاویر کامالیان، گریگور قاراگیوزیان و تیگران ترگریگوریان.

در این گزارش باید رویدادهای گذشته، جنگهای انجام شده بر علیه آذربایجان که دفاعی هستند و نه تهاجمی تشریح شوند. لازم است که وضعیت پناهندگان، مشکلات موجود در ارزاق، عدم وجود افراد با تجربه و مدیر برای رهبری مبارزه آرتساخ و اوضاع روستاها مورد تاکید قرار گیرند... در عین حال باید اشاره کرد که تاکنون چه کارهایی انجام شده‌اند و چه برنامه‌ای برای آینده پیشبینی می‌شود. در مورد دستمزد اعضا و مستخدمین دولت که بویژه بعد از ویرانی شوشی در وضع غیرعادی قرار دارد توضیح داده شود...

ضروری‌ترین کالاها موجود نیستند بویژه نمک، فقدان وسایل ارتباطی مشکلات بزرگی برای سرزمین پدید آورده است. ضرورت دارد تدبیری شود تا ناحیه زُد به جرابرد مرتبط گردد.

سپس مسئله روابط آرتساخ و زانگور کوچ گله‌ها مورد بررسی قرار گرفت. در این‌باره ترهاکوپیان عضو مجلس ارمنستان سخن می‌گوید. در نطق‌ها اشاره شد که زانگور اهالی آرتساخ را متهم می‌کند که در امر تحکیم و استواری نیروهای دفاعی جدید کافی به خرج نداده‌اند و اما اهالی آرتساخ نیز به نوبه خود اهالی زانگور را متهم به عدم کمک به آنها می‌کنند. اگر چه اتهامات دو طرف نیز درست است اما این امر نباید توجه دولت را منحرف کند. امروز مهم‌ترین مسئله استحکام ارتباط آرتساخ و زانگور است. برای این کار لازم است آرتساخ نماینده‌ای در زانگور و متقابلاً زانگور نیز در آرتساخ نماینده

تشخيص دهند. کار انجام شده را بايد برای مردم عيان کرد. از کمیته قلابی انقلاب شوشی بیانیهای دریافت شده و باید به مردم امکان داد از طریق کنگره نظر خود را در باره آن بیان نماید... ما مردم خود را می‌شناسیم، آنها به وظیفه خود عمل می‌کنند. اگر ما کنگره را برگزار نکنیم مردم خودشان این کار را خواهند کرد.

آرشاوير کاماليان: برای بسیج مردم و اتخاذ سیاستی با ظرافت باید نکته سنج بود. نظر ملت ارمنی و اهالی آرتساخ باید مشترک باشد و می‌توان آن را قبلاً" مورد بررسی قرار داد. یک مسئله مهم را باید در کنگره مطرح نمود. سپس سیاست مشترک ما مشخصی خواهد شد. شاید بتوان نظر آرسن میکابلیان را پذیرفت اما از طرفی هم نباید موضوعی را که ایساخانیان اشاره کرد، فراموش نمود...

هاروتیون تومیان: اگر باید تنها برای آگاه‌سازی کنگره تشکیل دهیم، این کار اهمیت و جدیت خود را از دست خواهد داد. برای اطلاع رسانی می‌توان کنگره‌های محلی تشکیل داد. مستقل از اینکه کنگره تشکیل خواهد شد یا خیر اوضاع سیاسی موجود را باید مورد بررسی قرار داد. در این مورد هم نظر ما نباید انتزاعی باشد بلکه باید همگام با نظر کل ارمنیان و دولت ارمنستان باشد. هدایت کلی سیاست را باید به دولت ارمنستان واگذار کرد و ما درباره کلیه رویدادها شوراهای محلی را مطلع می‌سازیم. چون جزئیات امر را نمی‌دانیم لذا امکان برداشت نادرست وجود دارد. اگر لازم باشد سیاست خود را تغییر دهیم، از ایروان به ما اطلاع خواهند داد. در قبال آناتولی و بلشویکها باید سیاست و موضع عمومی ارمنیان تدوین و تنظیم گردد...

آستواژادور آودیسیان: این واقعت را بپذیریم که روسیه شوروی در راه است. اگر چه این امر از جهتی خوشحال کننده است، اما از سویی نیز غم‌انگیز است زیرا او همراه با هلال می‌آید... برگزاری کنگره برای من اهمیت عملی دارد، مردم از وقایع مطلع می‌شود و نظر خود را ابراز خواهد کرد. من طرفدار برگزاری کنگره‌های محلی و یا کنگره عمومی هستم. در هر دو صورت نیز مردم اطلاعات وسیعی درباره اوضاع دریافت خواهد کرد. اما به علت فصل نامناسب امکان تشکیل کنگره عمومی وجود ندارد. با این حال معتقدم که کنگره پاسخ مشخص تری را به وضعیت موجود خواهد داد.

تصمیمات زیر اتخاذ می‌گردد:

در طول دو روز آینده شوراهای محلی برای اطلاع از نظر مردم تشکیل شوند و سپس کنگره‌های محلی برگزار گردند. کنگره محلی دیزاک در روستای توغ اما کنگره واراندا در هاغورت برگزار شوند.

سپس درباره مسایل دیگر تصمیماتی اتخاذ می‌گردد.

رئیس:

منشی: (امضاء)

ادامه دارد

داشته باشد. هر دو منطقه نیز باید بخش جدایی ناپذیر حکومت کل باشند. مهمترین هدف باید مسئله اسکان ارمنیان در حد فاصل آرتساخ و زانگزور باشد. در این صورت نمی‌توانند بطور تصنعی اقدام به تقسیم و تجزیه کنند. شیوه اداری هر دو منطقه باید بصورت ایجاد استانداری کل باشد که برنامه سیاسی ما آن را ایجاب می‌کند. به این ترتیب ما موفق به انجام این امر می‌شویم که جهان خارج را در مقابل عمل انجام شده قرار داده‌ایم...

قطعه‌نامه زیر تصویب می‌شود:

از حداکثر و حداقل برنامه سیاسی تصویب شده توسط کنگره نهم ارمنیان آرتساخ، ضرورت سازماندهی اداره سیاسی زانگزور و آرتساخ سرچشمه می‌گیرد. روش اداره مرکزی و متحد زانگزور و آرتساخ از آن جهت اهمیت دارد که بتوان ساکنان ارمنی را درحد فاصل میان این مناطق اسکان داد...

دولت موقت معتقد است که از هم اکنون باید در تلاش برای ایجاد روش اداری متحد زانگزور و آرتساخ برآمد و تا آن زمان با تمام امکانات باید ارتباط خود را با زانگزور حفظ نمود.

دولت موقت در زمینه کوچ گله‌ها بر این عقیده است که با توجه به اوضاع اقتصادی منطقه، باید کوچ گله‌ها را مطابق با شرایط قبلی آزاد گذاشت.

رئیس:

منشی: (امضاء)

نشست ششم

در ۹ ماه مه ۱۹۲۰ جلسه ششم هیئت دولت موقت آرتساخ تشکیل شد. رئیس: آ.آودیسیان، منشی ت. ترگریگوریان.

دستور جلسه

۱- مسئله دعوت کنگره دهم.

۲- استعفاء مسئول امور خواروبار.

۳- درباره ماموریت‌های ویژه اعضاء دولت.

۴- گزارش مسئولین بخش‌ها و سایر مسایل.

پیش از پرداختن به بررسی مسایل دستور جلسه، رئیس در مورد خبر مربوط به کوچ گله‌ها که از کمیته انقلاب^۱ شوشی دریافت شده توضیح داد. اطلاع می‌دهد که ساکنان سرزمین به انحاء مختلف آن را تفسیر می‌کنند. تشکیل جلسه کنگره و بررسی این امر ضروری است. بیانات زیر ایراد شد:

آرسن میکابلیان: کنگره تنها در مواقع اجتناب‌ناپذیر باید برگزار شود. باید عموم را درباره رویدادهای سیاسی مطلع کرد. بهتر است در واراندا و دیزاک کنگره‌های محلی تشکیل شود و اعضاء دولت در آنجا گزارش‌های خود را ارائه دهند. جاروجنگالی که اعلامیه کمیته انقلاب شوشی بیا کرده کلاً" منعکس کننده حیلگری‌های دشمن است. از آنجا که این کار تلاشی برای تضعیف نیروی دفاعی ما است، بنابراین اکنون تشکیل کنگره ارمنیان آرتساخ صلاح نیست. کنگره نهم قطعه‌نامه‌ای داده است. براساس آن باید کنگره‌های محلی را تشکیل داد و مردم را در مورد مسئله کوچ و پاسخ داده شده به کمیته انقلاب شوشی آگاه نمود.

نیکلای ایساخانیان: اخبار گوناگون در بین مردم رایج است. برای این که دولت بعداً" مورد اتهام قرار نگیرد ضروری است کنگره را تشکیل داد و همه چیز را تشریح کرد. در اینصورت مردم می‌توانند حقیقت را از فریب و حيله

^۱- پس از فروپاشی دولت مساواتی آذربایجان، در نواحی مختلف از جمله در شوشی کمیته‌های انقلاب تشکیل شده سلطانف رئیس این کمیته بود و از طرف آن اعلامیه‌ها و فراخوان‌هایی تهیه و به مناطق مختلف از جمله به دولت موقت آرتساخ ارسال می‌شد. موضوع سخن همین فراخوان می‌باشد.

